

11 Arbetsgivares pensionskostnader och personalstiftelser

28 kap. 1 – 26 §§ IL

Lag (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

prop. 1997/98:146

prop. 1997/98:150

prop. 1998/99:16

prop. 1999/2000:2

prop. 1999/2000:6

prop. 1999/2000:15

Sammanfattning

Riksdagen har den 16 december 1999 beslutat om IL (1999:1229, prop. 1999/2000:2), IL, vilken bland annat ersätter kommunalskattelagen (1928:370), KL, och lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, SIL, som genom ikraftträdandelagen (1999:1230), ILP har upphört gälla fr.o.m. 2001-01-01. IL tillämpas fr.o.m. 2002 års taxering.

De av Riksdagen tidigare den 29 maj 1998 beslutat om förenklade regler om avdrag för pensionskostnader (SFS 1998:328 - 336, 1997/98:SkU27, prop. 1997/98:146, SFS 1998:1666, SkU 1998/99:4, 1998/99:16), som trädde i kraft den 30 juni 1998 och ska tillämpas fr.o.m. 1998 års taxering, har efter språkliga och redaktionella ändringar införts i IL.

De avdragsregler som beslutades 1998, de ”nya” avdragsreglerna, har införts i 28 kap. 1 – 26 §§ IL. De är i princip indelade i en huvudregel och en kompletteringsregel och innebär att de kvantitativa reglerna har ändrats avsevärt. Utgångspunkten för rätt till avdrag för pensionskostnader för anställda är att det föreligger en anställning och att lön utgår. Spärreglerna för arbetstagare med bestämmande inflytande har utmönstrats ur lagstiftningen. Den nya huvudregeln gäller även utfästelser för anställda

utan pensionsrätt i anställningen enligt 59 kap. 9 § IL. Se vidare del 2 avsnitt 23.

I de nya reglerna har anknytningen till allmän pensionsplan slopats utom vad avser avdragsrätten för kostnadsutjämning.

Nya värderingsregler för beräkning av förmögenhet i pensionsstiftelser med avseende på disponibla pensionsmedel och disponibelt avdragsutrymme har införts i 28 kap. 13 och 24 §§ IL.

För att avdrag ska medges krävs att pensionsutfästelsen har tryggats genom tjänstepensionsförsäkring, avsättning i balansräkningen i kombination med kreditförsäkring eller avsättning till pensionsstiftelse. Dessutom krävs det för avdrag att arbetstagaren har varit anställd och fått pensionsgrundande ersättning från arbetsgivaren.

Äldre bestämmelser avseende avdragsrätt för pensioner som gäller för 2001 års taxering och tidigare års taxeringar samt övergångsbestämmelser, bl.a. beträffande övergångsreglerna enligt 1975 års ikraftträdandelag, finns i handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m. vid 2000 års taxering, del 2.

11.1 Uttryck och termer

Allmän pensionsplan - Civilrättsliga grunder

Med uttrycket allmän pensionsplan avses enligt civilrättsliga grunder enligt 4 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m., TrL, sådana allmänna grunder för pensionering av arbetstagare eller arbetstagarers efterlevande som innehåller regler om tryggnad av arbetsgivarens utfästelse genom kreditförsäkring, avsättning till pensionsstiftelse enligt TrL eller annan likvärdig anordning och som arbetstagarersidan är godkända av organisation vilken enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet är att anse såsom central arbetstagarorganisation. Exempel på sådan planer är ITP, BTP- och KTP-planen.

En allmän pensionsplan innebär enligt Regeringsrätten (RÅ 1996 ref 33) att det i planen ska finnas en garanti för att grunderna är av kollektiv natur och att pensionsförmånerna ska vara preciserade.

För att avdrag ska medges för premiebaserade pensionsplaner enligt TrL till avsättningar till konto Avsatt till pensioner eller Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser samt till pensionsstiftelse fordras, att det föreligger en förräntningsklausul så att en pensionsförmån kan beräknas utifrån gällande avgiftsgrundande pensionsutfästelse. FPG har i en promemoria 1998-11-19 redogjort för sina synpunkter på vad som krävs för att FPG ska kreditförsäkra kontoavsättningar för pensioner. RSV ställer till viss del sig bakom de tankar som där framförts, för att kunna

medge avdrag vid inkomsttaxeringen för tryggande av premiebaserade kollektivavtalade pensionsplaner på kontoavsättningar i balansräkningen och i pensionsstiftelser och med beaktande av TrL:s bestämmelser för nämnda trygganden.

Allmän pensionsplan – skatterättsliga grunder

I de kvalitativa reglerna i 58 kap. 20 § IL har införts en definition av vad som är allmän pensionsplan (4 § TrL) och vad som skatterättsligt jämföras med begreppet allmän pensionsplan. Detta har man gjort bl.a. för att säkerställa att avgiftsbestämda pensionsplaner, vilka är sådana förmånsbaserade pensionsplaner som omfattas inte av 4 § TrL, innefattas i rymns inombegreppet allmän pensionsplan.

Det skattemässiga begreppet allmän pensionsplan i 58 kap. 20 § IL bygger på det civilrättsliga begreppet allmän pensionsplan och därutöver avses också:

- pensionsutfästelser som rymms inom vad som enligt en allmän pensionsplan är sedvanligt inom branschen för arbetare med motsvarande uppgifter, dock när det gäller utfästelser som tryggas genom avsättning i balansräkningen bara i förening med kreditförsäkring,
- pensionsutfästelser för vilka det har tecknats kommunal eller statlig borgen eller liknande garanti, och
- pensionsutfästelser i enlighet med pensionsavtal som har godkänts på arbetstagarsidan av sådan organisation som enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet anses som central arbetstagarorganisation.

Utformningen av det nämnda lagrummet innebär att regeln har utvidgats. Förutom att "ryms inom-fall" och kommunala och statliga pensionsavtal omfattas även sådana avtal som ingås mellan arbetsgivare och en i MBL:s mening central arbetstagarorganisation. Ett exempel är SAF-LO-avtalet (ASL) om den premiebaserade pensionsplanen och PFA 98 för kommuner m.fl..

Lagrummets utformning innebär nu att även ITP-planen med alternativa pensionslösningar, de s.k. tio-taggarlösningarna, omfattas i de pensionsplaner som jämföras med allmän pensionsplan och medför avdragsrätt vid inkomsttaxeringen.

Pensionsutfästelse

Med pensionsutfästelse avses en av arbetsgivaren gjord utfästelse till anställd eller tidigare anställd person eller efterlevande till sådana anställda och som omfattar ett löfte om t.ex. ålders-, sjuk- eller efterlevandepension (familjepension). Något civilrättsligt krav på hur en pensionsutfästelse ska vara utformad eller om den kan vara muntlig eller skriftlig finns inte. RSV anser dock att en pensionsutfästelse från bevis synpunkt bör vara skriftlig, för att kunna läggas till grund för ett yrkande av pensionskostnader vid

inkomsttaxeringen. Med pensionsutfästelse likställs bland annat pensionsavtal, anställningsavtal eller anställningskontrakt med en bestämmelse om pensionsförmåner.

Oantastbar eller antastbar pensionsutfästelse

En utfästelse om pension innebär att den anställde fortlöpande (linjärt) intjänar en fordran på framtida pension. För att avdrag ska medges för att trygga upplupen del av utfästa pensioner till anställda, tidigare anställda eller efterlevande till anställda fordras enligt TrL att utfästelsen är oantastbar, dvs. att utfästelsen inte är förknippad med några villkor. Detta innebär att den anställde har rätt till intjänad pension oavsett om han slutar sin anställning eller tar annan anställning före uppnådd pensionsålder. Den anställde ska i sådant fall erhålla ett fribrev av arbetsgivaren avseende hos denne intjänad pensionsrätt. Ett exempel på antastbara löften är garantipension och visstidspension där pensionen är en bruttoförmån från vilken ska avräknas de inkomster den anställde kan komma att tjäna under pensionstiden.

Före TrL:s tillkomst fanns enligt äldre rätt ingen avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för antastbara pensionslöften lämnade efter 1962-12-31.

I 43 § ILP avseende 28 kap. IL sägs, att pensionsutfästelse som lämnats senast 1966-12-31 och som inte är förenat med fribrev, dvs. antastbara löften och som vid ikraftträdande av TrL 1968-03-01 (1969 års taxering) medgavs enligt övergångsbestämmelser till denna och till dåvarande KL, medför rätt till avdrag även framdeles. Dessa löften låstes dock till nominellt belopp jämte inflationstillägg fram till den tidpunkt vid vilken beräkningen för sådan skuld ska göras.

Antastbara pensionslöften givna före 1961-12-13 är enligt p. 11 övergångsbestämmelserna till TrL alltjämt avdragsgilla. Jfr 1 § andra stycket TrL.

Pensionsborgenär eller pensionsgäldenär

Den som erhållit ett pensionslöfte (i regel den anställde) är pensionsborgenär, dvs. den som innehar en fordran på pensionsrätt. Den som givit pensionslöftet är pensionsgäldenär (arbetsgivaren), dvs. den som står i skuld för pensionslöftet.

Destinatär

Destinatär är en person som kan komma att omfattas av pensionslöftet, t.ex. den anställde som erhållit löftet eller någon efterlevande till den anställde.

Fribrev

Med fribrev avses upplupen del av en intjänad, från arbetsgivare utfäst, ovillkorad pensionsförmån vid en viss tidpunkt och som ska utbetalas vid uppnådd pensionsålder. Endast ålders- (temporär eller livsvarig), familjepension och ITP-K är fribrevsgrundande.

Kapitalvärde	Vid en kapitalisering av ett fribrev uppstår pensionsförmånens kapitalvärde. Denna beräkning sker enligt försäkringstekniska grunder fastställda av finansinspektionen utifrån bestämmelser i TrL. För räkenskapsår påbörjade 2000-01-01 gäller finansinspektionens anvisning FFFS 1999:24 och för räkenskapsår påbörjade 2001-01-01 och senare gäller FFFS 2000:19. Till hjälp vid sådan beräkning kan användas tabeller utfärdade av SPP.
Pensionsreserv	En arbetsgivares pensionsreserv består av kapitalvärden för samtliga pensionsutfästelser som företaget lämnat. Begreppet pensionsreserv återfinns både i TrL och IL och får i skatterättslig betydelse anses motsvara ett tak för avdragsrätt.
Temporär och livsvarig pension	<p>Med temporär pension avses här en pension som utgår före ordinarie pensionsålder 65 år och avser en kortare period, dock tidigast från 55 års ålder. Observera det är att skillnad mellan begreppen förtida pension, dvs. temporär pension, och förtida uttag av ordinarie ålderspension.</p> <p>Livsvarig pension utgår från ordinarie pensionsålder 65 år och under den anställdes livstid.</p>
Pensionsmedförande lön	<p>I de flesta kollektivavtalade pensionsplaner som är förmånsbaserade exempelvis ITP-planen och även i premiebaserade pensionsplaner, finns bestämmelser om pensionsmedförande lön. Dessa bestämmelser är mindre förmånliga än motsvarande löneunderlag enligt bestämmelserna 28 kap. IL. Vid yrkande av pensionsavdrag enligt kollektiva pensionsplaner bör således en kontroll ske av den använda pensionsplanens bestämmelser.</p> <p>Sjukpenning från försäkringskassan räknas inte in i pensionsmedförande lön, trots att denna kan ha sin grund i tjänstekomsten.</p>
Tjänstetid och tjänstetidsfaktor	<p>Med tjänstetid avses den anställningstid som krävs för att den anställda ska vara kvalificerad till pensionsförmåner. För fulla pensionsförmåner krävs normalt 30 års tjänstetid. Pensionsgrundande tjänstetid inträder enligt ITP-planen fr.o.m. 28 års ålder och enligt SAF-LO (ASL) från 22 års ålder år 2001 - fr.o.m. 21 års ålder år 2002 - och till dess att pensionsåldern inträder, exempelvis vid 65 års ålder. Utgår pension från 55 år kan full tjänstetid normalt inte uppnås och fulla pensionsförmåner blir då reducerade till 27/30 av pensionsbeloppet. Inom ITP-planen kan undantag medges från en sådan reduktion.</p> <p>Tjänstetid kan efter avtal med arbetsgivaren avse både nuvarande anställningstid hos arbetsgivaren och retroaktiv anställningstid hos förutvarande arbetsgivare. Ett villkor för avdragsrätt är dock att förutsättningarna för beräkning av tjänstetid anges i pensionsutfästelsen (RÅ 1991 ref 84).</p>

Även anställningstid utomlands och tjänstetid för utländsk medborgare som anställts i Sverige vid tjänstgöring utomlands kan inräknas.

En arbetsgivare som återopar retroaktiv tjänstetid och intjänadetid för en anställd, ska kunna lämna en redogörelse över arbetstagarens tidigare anställningar.

Tjänstetidsfaktorn uttrycker hur stor del av utlovande pensionsförmåner den anställde kan beräknas bli kvalificerad för med hänsyn till pensionsålder och anställningstid.

Som tjänstetid räknas inte den tid som en person bedrivit näringsverksamhet i enskild firma, enkelt bolag, partrederi eller som delägare i handels- eller kommanditbolag samt EEIG.

Intjänadetid och intjänadetidsfaktor

Med intjänadetid avses den tid en anställd har på sig att tjäna in det givna pensionslöftet. Intjänandet sker linjärt, vilket innebär att alla anställningsår tills pensionstillfället inträder ska beaktas. Anställs en person vid 28 års ålder som ska få pension vid 65 års ålder är intjänadetiden 37 år dvs. pensionen tjänas in med 1/37 per år. Skulle pension utgå vid 55 års ålder blir intjänadetiden 1/27 per år.

Intjänandefaktor uttrycker hur stor del av utlovande pensionsförmåner den anställde har tjänat in med hänsyn till anställningstiden, i normalfallet vid bokslutstidpunkten.

Direktpension

Med uttrycket direktpension avses en av arbetsgivare gjord utbetalning av pension till en anställd, för vilken avdrag yrkas vid inkomstbeskattningen. Detta är oberoende av om pensionsfrågorna har reglerats i enskild pensionsutfästelse eller kollektivavtal eller om förtida tryggnad av pensionsutfästelse. Se vidare under avsnitt 11. 8 Övrigt.

Arbetstagare eller uppdragstagare

RR har i RÅ 2001 not 164 avseende ett opublicerat förhandsbeskedsärende, tagit ställning till om en arbetande styrelseordförande ska anses vara uppdragstagare eller arbetstagare. I 10 kap. 1 § IL specificeras inkomstslaget tjänst. Med tjänst avses anställning, uppdrag och annan inkomstgivande verksamhet av varaktig eller tillfällig natur. I 18 kap. 3 § IL sägs att arbetsgivares tryggnad av utfästelse om pension till en arbetstagare ska dras av som kostnad i den utsträckning som anges i de följande bestämmelserna. RR uttalade följande:

”Inom skatterätten kan det vara oklart när uttrycken arbetsgivare och arbetstagare eller anställd används i en bestämmelse om denna är tillämpning också i fråga om uppdrag och uppdragstagare (jfr SOU 1999:94 s. 65 – 70). Vad gäller bestämmelserna om arbetsgivares avdrag för kostnader för tryggnad av pension synes de emellertid – med hänsyn till bestämmelsernas bakgrund

och utformning – stå klart att de inte är avsedda att omfatta pension till uppdragstagare. Som Skatterättsnämnden konstaterat finns det inom inkomstskatterätten inte någon självständig definition av arbetsgivar- respektive arbetstagarbegreppet. En sådan finns däremot i 1 kap. 6 § skattebetalningslagen (1997:483) enligt vilken uttrycken avser den som betalar ut respektive tar emot ersättning för arbete. Denna definition, som alltså omfattar även ersättningar till självständiga näringsidkare, är uppenbarligen alltför vidsträckt för att kunna tillämpas vid inkomstbeskattningen. I stället får vad som kan betecknas som ett mer allmänt vedertaget arbetstagarbegrepp användas där olika inslag i avtalsförhållandet värderas. (jfr SOU 1993:32 s. 227 – 228) Enligt Regeringsrättens bedömning måste generellt sett styrelseledamöter inklusive styrelsens ordförande, i denna sin egenskap anses som uppdragstagare.” I det fall som prövades var dock förhållandena för styrelseordföranden sådana att han ansågs vara arbetstagare, varför arbetsgivaren var berättigad till avdrag för pensionskostnad avseende honom.

Den slutsats man kan dra av detta rättsfall är att styrelseledamöter i aktiebolag o.d. normalt ska anses som uppdragstagare. Om det är fråga om en s.k. arbetande styrelseordförande bör han i stället normalt anses som arbetstagare. Det bör uppmärksammas att frågan om en styrelseledamot ska anses som uppdragstagare eller arbetstagare inte påverkar skyldigheten att betala arbetsgivaravgifter.

11.2 Krav på pensionsutfästelse

Vid bedömningen av avdrag för en arbetsgivarens pensionskostnader får en pensionsutfästelse beaktas bara om en försäkring för utfästelsen skulle ha varit en pensionsförsäkring enligt 58 kap. IL. Jfr. vad som sägs om pensionsutfästelse under avsnitt 11.1 Uttryck och termer.

11.3 Avdrag för tryggande av pensionsutfästelser

Civilrättsliga regler finns i tryggandelagen i fråga om konto Avsatt till pensioner och Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser samt för avsättningar till pensionsstiftelser. När det gäller pensionsförsäkringar överensstämmer de civilrättsliga reglerna i 3 § lagen (SFS 1927:77) om försäkringsavtal, FAL, med de bestämmelser som finns i 58 kap. IL.

Villkor för avdragsrätt – civilrättslig

**Villkor för
avdragsrätt
skatterättsligt**

Kvalitativa bestämmelser om pensionsmedförande lön, pensionsgrundande tjänstetid och intjänadetid m.m. finns även i de kollektivavtalade förmåns- eller avgiftsbaserade pensionsplaner som en arbetsgivare är ansluten till och tillämpar.

Tryggandelagens bestämmelser avser i huvudsak förmånsbaserade pensionsutfästelser.

De villkor som ska vara uppfyllda för att avdrag ska kunna medges vid inkomsttaxeringen kallas kvalitativa regler (principer) finns i 58 kap. IL och kvantitativa regler (beloppsramar) finns 28 kap. IL.

En första förutsättning för en arbetsgivares avdragsrätt för att trygga pensionsutfästelse är att försäkring för utfästelsen är en sådan pensionsförsäkring som avses i 58 kap. IL, vilket framgår av 28 kap. 2 § IL.

Utöver reglerna i IL gäller parallellt vissa kvalitativa regler i TrL avseende skuldföring i balansräkning och avsättningar till pensionsstiftelse.

Lägg märke till att en särskild beräkning av pensionskostnaderna ska ske för varje anställd, både när det gäller avdrag enligt huvud- och kompletteringsregeln, liksom vid s.k. avtalspension. Någon kvittning mellan olika anställdas kostnader över och under det uppkomna avdragstaket får inte ske. Inte heller får utjämnning av pensionskostnader ske mellan företag inom en koncern.

11.3.1 Tryggandeformer

**Begreppet
tryggande**

Med tryggande avses att arbetsgivaren i förväg säkerställt utbetalningar av den anställdes framtida pension genom skuldföring i företagets balansräkning eller genom avsättning av medel till pensionsförsäkring eller pensionsstiftelse.

En arbetsgivares pensionsutfästelser till anställda i näringsverksamhet tryggas med avdragsrätt vid inkomsttaxeringen på något av följande sätt:

1. Köp av pensionsförsäkring
2. Avsättning till konto avsatt till pensioner eller som delpost under rubriken Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser i balansräkningen kombinerat med kreditförsäkring eller motsvarande (Jfr. 58 kap. 20 § IL)
3. Avsättning till pensionsstiftelse med kontanter eller motsvarande reala medel

En arbetsgivare kan fritt välja tryggandeform för de anställda och därvidlag också kombinera olika tryggandeformer för en och

samma anställd, om inte den av företaget tillämpade pensionsplanen föreskriver något annat.

För en arbetsgivare, som inte har tecknat kollektivavtalade pensionsplaner, finns inte något krav på tryggnad av pensionsutfästelser enligt TrL. Således kan en arbetsgivare utfästa pension till sina anställda utan att trygga eller säkerställa pensionsutfästelserna.

Vanligen säkerställer dock arbetsgivaren sina pensionsutfästelser till anställda genom inköp av kapitalförsäkring, som pantsätts som säkerhet för pensionslöftet (direktpension). Observera att denna form av säkerställande inte är avdragsgill vid inkomsttaxeringen.

Ytterligare former av säkerställande, utan avdragsrätt vid inkomsttaxeringen kan förekomma, exempelvis bankgaranti, borgen och inteckningar i fastighet.

Tjänstepensionsförsäkringar

Denna tryggnadsform innebär att företaget betalar hela premien under hela försäkringsavtalstiden för en pensionsförsäkring, som enligt försäkringsbrevet ska utgöra tjänstepensionsförsäkring, oavsett om arbetsgivaren eller den anställde står som försäkringens ägare (58 kap. 7 § jfr med 9 § IL). Äganderätten till försäkringen påverkar endast förfoganderätten och familjerättsliga konsekvenser och inte avdragsrätten inom skatterätten.

Utländsk pensionsförsäkring kan i vissa fall anses utgöra tjänstepensionsförsäkring. Därutöver kan skattemyndigheten medge dispens för utländska pensionsförsäkringar att anses som tjänstepensionsförsäkring (58 kap. 5 § IL).

Samtliga utgående pensionsförmåner kan tryggas genom en tjänstepensionsförsäkring.

Fondförsäkring

En fondförsäkring (unit linked-försäkring) jämföras med en konventionell pensionsförsäkring enligt 28 kap. 15 § IL och kan utgöra antingen en privat pensionsförsäkring eller en tjänstepensionsförsäkring, för vilken avdragsrätt föreligger enligt 28 kap. 10 § IL.

Avdragsrätt för en pensionsutfästelse som utlovar tecknande av en fondförsäkring med en viss premie och andra avgiftsbaserade utfästelser, får ske med belopp motsvarande kostnaderna för en traditionell pensionsförsäkring, för att uppnå de förmånsnivåer som direkt eller indirekt utlovas.

En fondförsäkring innebär att försäkringsbolaget inte garanterar någon bestämd pensionsförmån och inte heller något utgående försäkringsbelopp. Har arbetsgivaren inte lämnat någon annan pensionsutfästelse än en premie- eller avgiftsbaserad utfästelse

till den anställde, varvid tryggande sker i en fondförsäkring, garanterar inte heller arbetsgivaren något bestämt utfallande pensionsbelopp.

Senaste dag för inbetald försäkringspremie

Inbetalning av första försäkringspremien eller av engångspremie för tjänstepensionsförsäkring är avdragsgill för räkenskapsåret;

- om bindande pensionsutfästelse lämnats av arbetsgivaren och mottagits av arbetstagaren under räkenskapsåret och
- om ansökan om försäkring ingetts till försäkringsföretaget och försäkringspremien erlagts, senast den ordinarie deklarationstidpunkt då arbetsgivaren skulle ha lämnat sin självdeklaration eller senast anståndsdagen och
- om utfästelsen är skriftlig och oantastbar samt avser preciserade pensionsförmåner.

Frågan om senaste dag för betalning av pensionsförsäkringspremie har varit föremål för prövning hos RR i antal domar, RÅ 1969 Fi 794, RÅ 1974 A 117, RÅ 1977 ref 41 (=1977 1:14), RÅ 1980 1:4.

För förnyelsepremier ska kontantprincipen tillämpas. Det är inbetalningen av premierna som konstituerar ett försäkringsavtal mellan parterna, dvs. försäkringsgivare och försäkringstagare.

11.3.2 Avsättning i balansräkningen

I 28 kap. 4 § IL anges att pensionsutfästelser kan tryggas med avdragsrätt på konto avsatt till pensioner och som delpost under rubriken Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser.

Möjligheter att trygga pensionsutfästelser genom konto Avsatt till pensioner tillkom genom tryggandelagen år 1967 som trädde i kraft 1968-03-01 och tillämpades första gången vid 1969 års taxering.

Alla arbetsgivare, oavsett företagsform, får enligt 5 § st. 1 TrL skuldföra pensionsutfästelser enligt allmän pensionsplan i balansräkningen genom kontoavsättning. Skatterättsligt har begreppet allmän pensionsplan en vidare innebörd än 4 § TrL (jfr. ovan under rubrik allmänt).

I 5 § st. 2 TrL sägs, att vissa kvalificerade skattesubjekt såsom aktieföretag, ömsesidigt försäkringsbolag, ekonomiska föreningar och sparbanker får skuldföra även upplupen del av pensionsutfästelser som ej omfattas av allmän pensionsplan. För arbetstagare med bestämmande inflytande och sådan arbetstagares efterlevande, under den tid inflytandet består, får skuldföring endast ske för pensionsutfästelser enligt allmän pensionsplan.

Vid bedömning av bestämmande inflytande gäller TrL:s regler inklusive dess närliggandebegrepp.

En förutsättning för avdragsrätt för en skuldföring i balansräkning på ovanstående konton är att en kreditförsäkring erhållits av Försäkringsbolaget Pensionsgaranti, ömsesidigt, FPG eller med kommunal eller statlig borgen eller liknande garanti.

Avdrag för avsättning till konto i balansräkningen medges i takt med att pensionerna intjänas, dvs. för varje räkenskapsårs upplupna pensionskostnader för anställda. Pensionskostnaderna belastar rörelsens resultat. Den skuld som finns på kontot motsvaras av kapitalvärdet av intjänade pensionsrätter samt i vissa fall tillkommande värdesäkringsmedel (s.k. överräntefonden inom ITP-planen prop. 1975/76:31 s. 134).

Pensionsskulden beräknas efter försäkringstekniska grunder fastställda av Finansinspektionen och beräkningen görs av Pensionsregistreringsinstitutet, PRI (3 § TrL). Detta framräknade värde motsvarar ungefär den engångspremie exklusive försäkringsföretagets administrationskostnader samt eventuella kostnader för försäkringsföretagets egen riskbedömning, som behövs för att trygga intjänat fribrevsvärde genom köp av en pensionsförsäkring.

Ökning av konto Avsatt till pensioner intill pensionsreserven är inom nedan angivna ramar avdragsgill vid inkomstbeskattningen, om kontomedlen vid årets ingång understiger den beräknade pensionsreserven och om pensionsutfästelserna inte har tryggats på annat sätt.

Årsredovisningslagen

Bestämmelserna om kontoavsättningar i balansräkning har ändrats i enlighet med terminologin i nya årsredovisningslagen (1995:1619), ÅRL, vilket medfört lagändring i 8 a) § TrL och avser de arbetsgivare som omfattas av ÅRL. Ändringen avser de räkenskapsår som påbörjats den 1 januari 1997 och senare. Detsamma gäller de övriga årsredovisningslagarna.

Kreditförsäkring

Allmänna pensionsplaner kräver att pensionsutfästelserna ska tryggas. Avsättning till konto Avsatt till pensioner är ett tryggsätt och kräver i sin tur kreditförsäkring inom det s.k. FPG/PRI-systemet.

Enda försäkringsbolag som för närvarande ger kreditförsäkring av pensionsutfästelser är FPG. Bolaget har som huvuduppgift att kreditförsäkra pensionsskulden för kontoförda ålderspensioner enligt ITP-planen. Årskostnaden för försäkringen var 0.2 % av pensionsskulden vid årets ingång exklusive avgift till PRI på 0,837 %. Försäkringen beviljas i regel endast juridiska personer. Aktiebolag, handels- och kommanditbolag och ekonomiska före-

ningar är i praktiken de enda som kan kreditförsäkra en pensions-skuld.

PRI har till uppgift att fortlöpande beräkna och registrera de anställdas pensionsförmåner och räkna ut arbetsgivarens pensions-skuld samt utbetala pensioner för arbetsgivaren räkning.

Med kreditförsäkring jämställs de fall där staten eller kommunen eller andra institutioner har ställt borgen för kontoförda pensions-kostnader när statliga eller kommunala bolag har bolagiserats.

Kostnader för kreditförsäkring torde jämföras med en kostnad för tryggnad av pension motsvarande en försäkringsavgift för pensionsförsäkring (jfr LR i Södermanlands län dom 1997-05-14 mål nr 2587-95). Däremot torde tekniska avgifter och PRI:s administrations- och driftskostnadsavgifter inte räknas som pensionskostnader. Jfr. avsnitt 12, SLP.

I samband med införandet av årsredovisningslagen (SFS 1995:1554), ÅRL, gjordes vissa följdändringar i TrL, varvid en ny paragraf, 8 a), infördes i TrL per 1996-01-01 (SFS 1995:1619). En arbetsgivare som omfattas av någon av årsredovisningslagarna och redovisar pensionsåtagande i balansräkningen ska i stället för att redovisa skuld på konto "Avsatt till pensioner" redovisa motsvarande belopp som delpost under rubriken "Avsättningar till pensioner och liknande förpliktelser". Vad som sägs i 5 § andra stycket samt 7 och 8 §§ TrL om posten Avsatt till pensioner gäller även beträffande en sådan delpost.

När destinatären uppnår pensionsåldern, vid ordinarie ålderspension 65 år, börjar pensionen utbetalas. Om pensionerna ingår i det s.k. FPG/PRI-systemet sker utbetalningen av PRI. De utbetalda pensionerna faktureras sedan arbetsgivaren, eftersom det är företaget som står för pensionskostnaden. Pensioner som utbetalas från bolaget utgör direkt pension och utgör en avdragsgill personalkostnad, när pensionen utbetalas.

Bokföringsmässiga grunder

RSV har i skrivelse 2001-02-20 ansett att den skattemässiga avdragsrätten för pensionspremier inte är uttryckligen reglerad, varför detta torde medföra att 14 kap. 2 § IL, dvs. bokföringsmässiga grunder och god redovisningssed ska gälla vid inkomstbeskattningen. Således är, enligt RSV:s ställningstagande i denna skrivelse, reserverade AMF-avgifter inklusive pensionsavgifter på löneskulder avdragsgilla vid inkomsttaxeringen.

När det gäller reserveringar för ITP gäller de regler som inom ITP-planen som gäller premieberäkning. Således kan bokföringsmässiga grunder inte tillämpas i förevarande fall såsom för AMF-avgifterna. Se KR:s i Gbg dom 2001-06-20, mål nr. 4612-1998 respektive 2002-04-18, mål nr. 2617-1998.

Upplyningsplikt i deklarationen

Enligt 2 kap. 23 § i lag (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter ska arbetsgivare som för beskattningsåret redovisar pensionsskuld under rubriken Avsatt till pensioner eller som delpost under rubriken Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser redovisa vad som avser avdragsgilla pensionsåtaganden enligt 28 kap. 1 L. Redovisningen ska avse förhållandena vid beskattningsårets ingång och utgång.

11.3.3 Huvudregeln

En förutsättning för arbetsgivares avdragsrätt för pensionskostnader är, enligt både huvud- och kompletteringsregeln, att det finns en anställd som uppbär lön det år avdrag yrkas (prop. 1998/99:16 s.15 – 16). Jämför dock nedan under avsnitt 11.3.7. och 11.7.

Avdrag avseende arbetstagare medges med den faktiska pensionskostnaden (se kap. 11.3.4), dock högst med 35 % av lönen. Avdraget får inte heller vara högre än tio prisbasbelopp. Avdraget, som är en kostnadsschablon, innefattar kostnader för samtliga av arbetsgivarens lämnade pensionsutfästelser till den anställde, till skillnad mot kompletteringsregeln där de faktiska pensionsutfästelserna ligger till grund för avdrag.

Lön

Man får fritt välja att som grund för avdraget använda lönen under företagets beskattningsår eller lönen under det föregående beskattningsåret, oavsett beskattningsårets längd.

Maximal pensionsmedförande lön utgör 30 prisbasbelopp för en anställd. Innehar en person under samma år flera anställningar i vilka pensionsförmåner utgår, får de sammanlagda pensionsförmånerna grundas på en sammanräknad pensionsmedförande lön om högst 30 prisbasbelopp.

Med *lön* avses all pensionsgrundande ersättning enligt pensionsavtal. Avtalet bör vara skriftligt. I lön ingår alla skattepliktiga löneförmåner, som ingår i det pensionsavtal som upprättats mellan arbetsgivare och arbetstagare. Utgångspunkten är den utbetalda lönen och andra förmåner. Detta innebär bl.a. att även en bilförmån får räknas in i lönen om den är pensionsgrundande enligt pensionsavtalet. Även avtalade ersättningar vid t.ex. tjänstledighet ingår i den pensionsgrundande ersättningen. I begreppet tjänstledighet får anses ingå sådana ledigheter som ingår i bestämmelser som finns reglerade i de allmänna pensionsplaner såsom semester, studier, föräldraledighet, sjukdom och utlands-tjänstgöring (försäkringslön) m.m. Sjuklön och annan ersättning från försäkringskassan inräknas inte i begreppet lön.

I propositionen har inte behandlats frågan om vilken avtalad lön som ska gälla när den anställde har haft olika lön under beskatt-

ningsåret t.ex. på grund av byte av anställning eller annan liknande omständighet. Enligt RSV:s uppfattning bör den avtalade pensionsgrundande aktuella lönen i varje anställning användas vid beräkning av pensionskostnader hos varje arbetsgivare. Detta innebär att man inte får beräkna pensionsavdraget efter den högsta lönen vid anställning under året eller föregående år eller den lön man har haft längst tid under ett beskattningsår. Inte heller får man använda sig av en förhöjd månadslön och uppräkna denna för helt år som underlag för beräkningen av pensionsavdrag, vid exempelvis en månads anställning under ett uppsägningsår.

Eftersom lönen under beskattningsåret eller året dessförinnan ska ligga till grund för avdraget kan en arbetsgivare inte medges avdrag för de personer som redan är pensionärer eller som har slutat sin anställning (s.k. fribrevsinnehavare).

Huvudregeln innebär för en arbetsgivare, att han inom ramen för ingånget kollektivavtal kan komplettera den anställdes pensionskydd genom ytterligare pensionsutfästelse, med avdragsrätt inom avdragsutrymmet 10 prisbasbelopp. Basen för huvudregeln torde således utgöras av föreliggande kollektivavtal och dess pensionsplan om pensionsmedförande lön. Samtliga pensionsförmåner får anses ingå i det genom huvudregeln framräknade avdragsbeloppet.

I det fall en pensionsavgång äger rum exempelvis den 1 januari 2001 bör som underlag för huvudregeln få användas beskattningsåren 1999 eller 2000.

Bruttolöneavdrag

Vid en löneförhandling på lokal eller central avtalsnivå eller direkt mellan arbetsgivare och anställd förekommer att ett avtal träffas om en sänkt kontantlön, s.k. bruttolöneavstående, i utbyte mot annan förmån, exempelvis tjänstepension. Ett exempel på ett sådant avtal är det s.k. Pappersavtalet 1998 avseende livsarbets-tid (terminaltid) innehållande sparande av arbetstid i timbank, från vilken uttag sker genom ersättning i lön eller i ledighet respektive i tjänstepensionsförmån. Ytterligare sådant avtal är Verkstadsavtalet 2001 med motsvarande innehåll.

Skatterättsnämnden har i förhandsbesked den 15 februari 1999 godtagit att nedsättning av lön, s.k. bruttolöneavdrag, kan ske i utbyte mot förmån av fri sjukvård. RSV har i en skrivelse 1998-02-09, dnr 9800-97/200, avseende bruttolöneavdrag i samband av arbetsgivaren tillhandahållen datorutrustning uttalat, att en omförhandling av bruttolön kan accepteras och att det är den lägre lönen som ska ligga till grund för beskattning.

Enligt 10 kap. 8 § IL ska inkomster tas upp som intäkt det beskattningsår då de kan disponeras eller på något annat sätt kom-

mer den skattskyldige till del. Detta innebär vid omförhandlingar av löneförmåner att omförhandlingen måste ske innan den omförhandlade delen av löneförmånerna blivit tillgängliga för lyftning för att den nya fördelningen av löneförmånerna ska få läggas till grund för beskattningen. En sådan omförhandling av lönen bör ske vid ordinarie lönerevision för en tolv månadersperiod eller, i fråga om nyanställning, i anställningsavtalet. Vanligen fastställs löneavstående genom avtal på central eller lokal nivå, men det är inget som hindrar att respektive företag kan införa sådana bestämmelser i företagets standardanställningsavtal och då med framåtsyftande val. Något val månad för månad eller liknande torde inte kunna godtas. Kontantprincipen har prövats i bl.a. RÅ 1996 ref 92. I vart fall torde en skriftlig överenskommelse året innan det år beloppet utfaller till betalning kunna godtas med hänsyn till utgången i RR 1985-02-12, målnr. 2515-1984.

Sker ett bruttolöneavstående kan den tidigare lönen inte längre ligga till grund för arbetsgivarens avdragsrätt för tjänstepensionsförmån oavsett om arbetsgivaren eller den valda försäkringsgivaren godtar ett sådant förfarande. Detsamma gäller om arbetsgivaren och den anställde har använt bruttolöneavståendet i en kompetensförsäkring.

Det förekommer att arbetsgivaren till försäkringsgivare (exempelvis Alecta) anmäler som underlag för pensionsförmån den tidigare avtalade bruttolönen och betalar premie på grundval av denna. I ett sådant fall ska det yrkade avdraget för pensionskostnader minskas, även om avdraget i sig skulle vara lägre än huvud- eller kompletteringsregelns takbelopp.

En löneväxling mot tjänstepensionsförmån vid anslutning till ITP-planen innebär, att den till Alecta anmälda bruttolön kommer att korrigeras enligt avtalet till den fasta aktuella nulönen, vilket utgörs av nettolönen. Därefter kommer Alecta att återbetala överskjutande premie till arbetsgivaren. En pensionsförmån som grundas på anmäld bruttolön är en antastbar pensionsförmån, för vilken avdragsrätt ej föreligger vid inkomsttaxeringen.

En förutsättning för att den anställde inte ska beskattas vid en löneväxling mot en tjänstepensionsförmån är, att lönen inte är tillgänglig för lyftning.

Bonus

Även när det gäller anställningsförmåner i form bonus m.m. sker avtal mellan arbetsgivare och anställd om när förmånen ska vara tillgänglig för lyftning och i vilken förmånsform denna ska utgå, exempelvis lön eller som tjänstepension. Således uppkommer här

samma frågor om kontantprincipens tillämpning och om tidpunkten för när ett avtal av byte mellan lön och pensionsförmån senast ska ha träffats för att kunna godta skatterettsligt.

Regeringsrätten har i dom RÅ 2000 ref 4 gjort samma bedömning som SRN i dess beslut 1999-04-23, som ansåg att bonus för en anställd inte var tillgänglig för lyftning under beskattningsåret efter intjänandeåret förrän dess att bonusen var fastställd till sitt belopp och den av arbetsgivaren meddelade utbetalningstiden inföll.

Denna dom innebär inte, att en arbetsgivare som reserverar för beräknad bonus i bokslutet för räkenskapsåret avseende samtliga anställda, samtidigt kan göra en beräknad avsättning för tjänstepension till enskilda arbetstagare med avdragsrätt utifrån en tänkt bonus.

Prisbasbelopp

Med prisbasbelopp avses det oreducerade prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § första och andra styckena AFL. Prisbasbeloppet för 2001 är 36 900 kr och för 2002 37 900 kr. I allmänna pensionsplaner beräknas vissa pensionsförmåner inom grundplanen för pensionsmedförande lön upp till 7,5 prisbasbelopp utifrån det förhöjda prisbasbeloppet som utgör 37 700 kr 2001 och 38 700 kr 2002 (1 kap. 6 § AFL fjärde och femte styckena). Det i lagstiftningen preciserade prisbasbeloppet kan därför medföra ytterligare avdragsutrymme vid individuella pensionsavtal mellan arbetsgivare och arbetstagare.

11.3.4 Kompletteringsregeln

Kompletteringsregeln får tillämpas endast om pensionskostnaden beror på

- Ändring av pensionsavtal eller nytt pensionsavtal vid förtida avgång från anställning (s.k. avtalspension) eller
- otillräckligt tryggade pensionsutfästelser (s.k. köpa ikappfall).

Med uttrycket otillräckligt tryggande avses pensionsutfästelser/avtal som tidigare inte har tryggats fullt ut. Däremot innefattas inte i begreppet den under räkenskapsåret upplupna löpande pensionskostnaden. Något hinder finns däremot inte för att kunna tillämpa kompletteringsregeln under flera år (ej löpande premier), om arbetsgivaren inte helt kan köpa i kapp givna pensionslöften samma år. I dessa fall sker en ny avdragsberäkning för varje år. Observera att någon rullning av pensionsförmåner mellan intervallen före och efter 65 år för att skapa ytterligare avdragsutrymme inte är tillåten. En beräknad pensionskostnad för en temporär pension mellan 55 – 65 år (enligt pensionsutfäs-

telse) ska motsvaras av ett tryggande enligt utfästelsen, för att avdragsrätt ska föreligga. Tecknas en femårig pensionsförsäkring för pensionskostnad motsvarande en temporär pension mellan 55 – 65 år kan avdrag inte medges.

Även enligt denna regel får arbetsgivaren göra avdrag med högst den faktiska pensionskostnaden. Kostnaderna ska avse avtalad pension, vilket bl.a. innebär att den tidigare tillämpade s.k. A-kassemodellen nu får användas vid tillämpning av kompletteringsregeln. Användningen av en sådan modell kommer främst att innebära att avdragsrätten beskärns genom reducering av tjänstetidsfaktorn med hänsyn till kravet på anställning och lön vid avgångstillfället. Kravet på anställning och lön avser det räkenskapsår under vilket den anställde slutar sin anställning.

A-kassemodellen innebär att den p.g.a. arbetsbrist o.d. uppsagde utnyttjar en eller flera A-kasseperioder, varvid A-kasseersättning utgår, innan pensionsfallet. Detta innebär dessutom att någon anställning inte föreligger under A-kassetiden, varför kraven för en arbetsgivares avdrag för pensionskostnader inte är uppfyllda.

Begreppen lön, anställning, prisbasbelopp och faktiska pensionskostnader är desamma som i huvudregel. Dock påverkas inte den pensionsgrundande lön som ska ligga till underlag för beräkning enligt kompletteringsregeln av beskattningsårets längd.

Kompletteringsregeln innebär inte någon fiktiv jämförelseschablon utan baseras på en verklig pensionsutfästelse som framgår av pensionsavtalet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Således ska avdrag ske enligt varje tabellintervall jämfört med pensionsutfästelsen/avtalet, varvid någon jämförelse mellan avdragsmaximering enligt kompletteringsregeln inte medför ytterligare avdragsrätt.

ITP-K egenpension i ITP-planen och motsvarande i andra pensionsplaner bör få hänföras till den livsvariga pensionsförmånen från 65. Slutbetalning inom ITP-planen ska ingå i de beloppsbegränsningar som finns i kompletteringsregeln. Vid avdragsberäkning för de s.k. tiotaggarna dvs. de anställda som har ITP-planen med alternativ pensionslösning torde hänsyn tas till en avdragsberäkning efter en skuggplan motsvarande den ordinarie ITP-planen (frilagd premie) och med hänsyn till tillkommande återbäring. Motsvarande torde gälla för andra pensionsplaner med alternativ pensionslösning.

Kostnaderna för 2003 års taxering får inte överstiga ett belopp som svarar mot kostnaden för ålderspension enligt följande tabell. Detta gäller även om pensionslöften enligt kompletteringsregeln är förenade med en premiefrielseförsäkring.

Ålderspension i % av lön

Lön i kr	mellan 55 och 65 års ålder	fr.o.m. 65 års ålder
- 284250	80	20
284251 - 758 000	70	70
758 001 - 1 137 000	40	40

Vid en kombination av huvud- och kompletteringsregel samma år ska en avräkning ske av vad som tryggats genom huvudregeln, eftersom huvudregeln (schablonregel) innefattar samtliga pensionsförmåner inklusive efterlevande- och sjukpension. Avräkning kan exempelvis ske genom att en fullständig kapitalvärdesberäkning av pensionslöftena först görs, varefter hela avdragsbeloppet som yrkats enligt huvudregel sker mot det framräknade kapitalvärdet. Ett annat avräkningssätt är att beräkna den temporära delen av pensionspremien enligt huvudregeln efter en schablon till 5 procent per år före 65 år som pensionen ska utgå.

Vid bl.a. utlandstjänstgöring förekommer det att pensionsavtal medger kompensation för bortfall av socialförsäkringsförmåner. Ett pensionsavtal som ger mer än 20 procent i första löneintervallet i tabellen ovan avseende den livsvariga pensionen från 65 år medför rätt till avdrag, om den högre avtalade pensionen utgör ersättning för tilläggspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (ATP-kompensation) eller den inkomstgrundande ålderspensionen, som omfattar såväl inkomst- som premiepensionen.

Faktiska pensionskostnaden

Med den faktiska pensionskostnaden menas

- vid tryggande med pensionsförsäkring: utlaggen för premierna och
- vid tryggande genom avsättning i balansräkningen eller till pensionsstiftelse: det belopp som krävs och avsätts för att täcka pensionsreserven för avdragsgilla pensionsutfästelser.

Formerna för tryggande av pensioner är desamma i de nya reglerna som tidigare. De påverkas inte heller av om huvudregeln eller kompletteringsregeln används.

Fortfarande gäller att en pensionsutfästelse ska beaktas endast om den uppfyller de kvalitativa kraven i 58 kap. IL.

Unit Linked-försäkring

Arbetsgivaren har rätt att välja slag av pensionsförsäkring även om det är fråga om en försäkring som inte är förmånsbestämd, exempelvis s.k. Unit Linked-försäkring (fondförsäkring).

Vid ett tryggande av ålderspension enligt de nya begränsningsreglerna till kompletteringsregeln kan arbetsgivaren välja att tryggandet sker genom en Unit Linked-försäkring (fondförsäkring). Arbetsgivaren får då avdrag med belopp som motsvarar kostnaden för en traditionell pensionsförsäkring hos samme försäkringsgivare enligt de angivna förmånsnivåerna (Sv. Livförs. bol. Skattenämnd yttrande 2/1998).

Intjänandetid

Avdragsrätt enligt kompletteringsregeln förutsätter full intjänandetid. Därmed menas full intjänandetid enligt pensionsavtalet, dock lägst 30 år, förutsatt att avtalet kräver fortsatt intjänande fram till den avtalade pensionstidpunkten. Om pensionsavtal anger annan intjänandetid eller saknar bestämmelser om denna, avses med intjänandetid en sammanlagd tid om minst 30 år fram till den avtalade pensionstidpunkten.

Detta innebär att om en fysisk person bedriver enskild näringsverksamhet och ombildar verksamheten till aktiebolag, krävs också en intjänandetid på lägst 30 år. Någon retrospektiv beräkning, dvs. som tar hänsyn till den tidigare bedrivna verksamheten och den tid denna bedrivits, kan inte komma ifråga i dessa fall.

När intjänandetiden beräknas får både nuvarande och retroaktiv tjänstetid inräknas. Även tjänstetid i utlandet får inräknas. Dock gäller vad som stadgas särskilt därom i kollektivavtalade pensionsplaner.

Någon lägsta ålder för intjänande av pension nämns inte i förarbetena till lagstiftningen (prop. 1997/98:146). Enligt RSV:s mening torde en lägsta ålder på 16 år kunna godtas, motsvarande den ålder från vilken pension intjänas enligt det reformerade pensionssystemet. Dock måste bestämmelser om intjänandetid vara intagna i pensionsutfästelsen eller pensionsavtalet.

Avgångspension

Vid avgångspension (tidigare ofta kallad avtalspension) tecknas vanligen pensionsförsäkringar på kortare tid än fem år och ska upphöra vid 65 års ålder.

En tjänstepensionsförsäkring kan i förevarande fall tecknas för en kortare tid än tre år enligt 58 kap. 11 § IL under hänvisning till 20 § samma kapitel, om det föreskrivs i en allmän pensionsplan (enligt TrL) eller om någon tillämpar ryms inom regeln och citerar en allmän pensionsplan som är sedvanlig inom branschen. Även kommunala och statliga pensionsavtal inräknas här samt centralt överenskomna premiebestämda pensionsplaner exempelvis SAF-LO-planen. En förutsättning är alltså att bestämmelserna i de tillämpade planerna följs till alla delar vad det gäller exempelvis pensionsmedförande lön, tjänste- och intjänandetid

m.m. och att de enligt avtalet möjliga temporära ålderspensionsbestämmelser beaktas.

Således är varken tiotaggarlösningar, enskilda lösningar vid omstruktureringar eller unit linked-försäkringar förenliga med tryggandelagens bestämmelser avseende en allmän pensionsplan. Pensionsutfästelser som baseras på IL:s maximiregler avseende kompletteringsregeln är således inte förenliga med en allmän pensionsplan. Huvudregelns schablonregel kan vara avdragsgill om reglerna i den tillämpade allmänna pensionsplanen så medger. Pensionsutfästelser som inte följer allmän pensionsplan kan inte komma i fråga för kortare försäkringstid än 3 år (36 månaders utbetalning). För dessa nu nämnda fall finns inte möjligheten att teckna tjänstepensionsförsäkringar för med tid understigande tre år om pensionen ska upphöra vid den försäkrades sextiofemårsdag. I annat fall gäller en minsta tid om fem års utbetalningstid (58 kap. 11 § IL).

Enligt 28 kap. 12§ IL avseende tillämpning av kompletteringsregeln gäller, att vid yrkande av avdrag för pensionskostnader ska det totala värdet av tryggade pensionskostnader avräknas, vare sig det skett under beskattningsåret eller tidigare. Detta gäller oavsett vilken arbetsgivare den anställde har eller har haft eller vilken avdragsregel som tillämpas av respektive arbetsgivare. Detta gäller även för kommunala och statliga pensionsförmåner (58 kap. 20 § IL). Har en anställd flera anställningar hos olika arbetsgivare samma beskattningsår, ska avräkning ske av vad samtliga arbetsgivare tryggar vid tillämpningen av kompletteringsregeln. Avdrag av tidigare tryggande ska ske oavsett om avdragsrätt har funnits eller erhållits för det tidigare tryggandet.

Avräkning sker separat för varje pensionsdel när det gäller tidigare tryggande för temporär ålderspension mellan 55 - 65 år och för livsvarig ålderspension efter 65 år. Eventuellt övertryggande av den temporära ålderspensionen avräknas inte mot den livsvariga ålderspensionen. Vid sammansatta tariffer ska värdet av efterlevandepension frångöras och räknas för sig. Detta innebär en ändring av tidigare gällande rätt.

Någon ändring från gällande rätt vad gäller vilket värde tidigare tryggande ska avräknas är inte avsedd i de nuvarande reglerna. Någon exakt reglering hur avräkning ska ske eller med vilket värde tidigare tryggande ska avräknas, när fråga är om traditionell försäkring, framgår inte vare sig lagtexten eller förarbetena. Enligt RSV:s uppfattning bör hela pensionsförsäkrings värde inklusive allokerad återbäring avräknas. Frågan om hur avräkningen ska ske är dock fortfarande oprövd i rättspraxis.

Med allokerad återbäring avses den av försäkringsgivaren fördelade återbäring, utöver garanterad och tilldelad återbäring, som härrör från försäkringsrörelsens överskott. En sådan återbäring ingår med olika alternativ i de flesta försäkringsgivares informations- och försäljningsbroschyrer avseende kalkylerade utfall av olika pensionsförsäkringsalternativ samt anges i försäkringsgivarnas värdebesked för pensionsförsäkringarna och utbetalas vid återköp av pensionsförsäkringar.

Vid avräkning av tryggande av ålderspension genom Unit Linked-försäkring ska försäkringen tas upp till sitt fulla värde dvs. till underliggande egendoms (fondandelarna, m.m.) hela noterade värde.

Avräkning torde ske per dagen för pensionsutfästelsens dagtecknande.

Vid avräkning av tidigare tryggande genom försäkringar vid tillämpning av den s.k. alternativregel i 23 § anv.p. 20 e) sjunde stycket KL i dess äldre lydelse bör en aktuariell beräkning ske av försäkringsbeloppets fördelning på respektive temporär, livsvarig och familjepension. En sådan beräkning bör lämnas av den aktuella försäkringsgivaren. Någon valfri fördelning är inte godtagbar.

11.3.5 Begränsningar i avdragsrätten vid olika tryggandeformer

Pensionsstiftelse

När det gäller avsättningar till en pensionsstiftelse begränsas avdragsutrymmet dels av pensionsreserven för avdragsgilla pensionsutfästelser, dels av pensionsstiftelsens förmögenhet. I avdragsbestämmelserna finns numera lagreglerat hur stiftelsens förmögenhet ska värderas vid beräkning av kvarvarande avdragsutrymme. Förmögenheten ska i det nya systemet tas upp till 80 % av skillnaden mellan stiftelsens tillgångar och finansiella skulder. Man får välja om värdetidpunkten ska vara beskattningsårets ingång eller utgång, exklusive årets avsättning. Sättet att beräkna förmögenheten överensstämmer med sättet att beräkna det kapitalunderlag som ska användas när man för stiftelsen beräknar kapitalunderlaget enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. När detta underlag beräknas får man dock inte göra någon reducering till 80 % och beräkningstidpunkten ska alltid vara beskattningsårets ingång.

Beräkning av kapitalvärde och pensionsreserv

Vid beräkning av kapitalvärdet enligt pensionsavtalets grunder ska ränteantagandena inte vara lägre än vad som framgår av Finansinspektionens grunder FFFS 2000:19, vilka utfärdas i enlighet med 3 § TrL (28 kap. 13 § IL).

För beräkningen av kapitalvärdet för en förmånsbaserad pensionsutfästelse och företagets pensionsreserv enligt försäkrings-tekniska grunder används

SPP:s tabellverk, som utgår från Finansinspektionens författningssamling FFFS 2000:19 och som tillämpas för beskattningsår som påbörjas 2001-01-01. Dessa tabeller finns som bilaga till detta avsnitt. För räkenskapsår påbörjade 2000-01-01 används SPP:s tabellverk, som utgår från FFFS 1999:24.

I tabellerna används två olika räntesatser beroende på om pensionsutfästelsen innehåller bestämmelser om värdesäkring eller indexuppräknning eller inte. När bestämmelser om värdesäkring eller index förekommer ska en räntesats på 3 procent användas. Annars användes en räntesats på 3,5 procent. När det gäller FFFS 1999:24 används procentsatserna 3 procent respektive 3.75 procent.

Därutöver finns tabeller, vari hänsyn tagits till en belastning av avkastningskatt på pensionsmedel.

Avsättning i balansräkningen

Vid tryggande genom avsättning i balansräkningen till konto Avsatt till pensioner eller i delpost under rubriken Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser, liksom vid tryggande genom avsättning till pensionsstiftelse, är avdraget maximerat till ett belopp som svarar mot pensionsreserven för varje pensionsberättigad. Som utgångspunkt för beräkning av pensionsreserven ska ligga en med avdragsrätt tryggad pensionsutfästelse enligt de grunder som anges i det aktuella pensionsavtalet. Denna begränsning gäller även indexeringskostnader och dylikt för tidigare arbetstagare.

För tryggande genom avsättningar i balansräkning får avdrag ske med högst ökningen av pensionsreserven för avdragsgilla pensionsutfästelser enligt pensionsavtal.

Det bör observeras att tryggandelagens regler för avsättningar till konto i balansräkning och stiftelse fortfarande gäller. De nya skatterättsliga reglerna kan i vissa fall innebära vissa komplikationer med hänsyn till olikheter i utformningen av bestämmelserna i TrL respektive IL, som exempelvis för beroende arbetstagares avsättningsmöjligheter, värdering av stiftelsens förmögenhet samt avsättningar enligt huvudregel m.m.

Genom de hänvisningar som görs i 28 kap. 4 § IL till TrL inskränks avdragsrätten för avsättningar avseende arbetstagare med bestämmande inflytande i ett företag. Enligt bestämmelser i 5 § TrL ska nämligen i fråga om kontoavsättning i balansräkningen hänsyn tas endast till utfästelser där det finns en faktisk anslutning till allmän pensionsplan. I fråga om pensionsstiftelse är

motsvarande begränsning enligt 10 § TrL utfästelse som kan anses sedvanlig för en arbetstagare med motsvarande arbetsuppgifter.

Pensionsförsäkring

Arbetsgivarens avdrag för tryggnad av pensionsutfästelse genom köp av pensionsförsäkringar kan medges med maximalt premien för försäkringen.

11.3.6 Förräntning, indexering eller annan värdesäkring

Pensionskostnader för s.k. indexering och värdesäkring av gjorda pensionsutfästelser har i de regler som gällde t.o.m. 2000 års taxering inte varit reglerade i kommunalskattelagen utan avdrag har skett utifrån tillämpade allmänna pensionsplaner.

I de nuvarande reglerna har avdragsrätt införts för höjning av pensionsreserven genom grundränteuppräknings, indexering eller annan värdesäkring avseende tidigare med avdragsrätt tryggnad pensionsutfästelser (28 kap. 16 § IL). Fråga är dock inte om något standardhöjande tillägg. Denna avdragsrätt innefattar även kostnader för pensionsutfästelser till tidigare anställda (fribrevsinnehavare och pensionärer), dvs. i detta fall finns inga krav på lön och anställning. Avdraget medges oavsett om huvudregeln eller kompletteringsregeln tillämpas, dvs. att avdragsrätt föreligger utöver de enligt huvud- och kompletteringsreglerna yrkade avdraget och att fråga är om avdragsrätt för gamla pensionsutfästelser. Avdragsrätten begränsas dock till vad som stadgas i 28 kap. 13 och 14 §§ IL avseende pensionsreserven (prop. 1997/98:146 s. 78). Den nya regeln innebär vidare, kombinerad med en tillämpning av huvud- och kompletteringsregel, att FPG/PRI-systemets avgifter för fribrevshavare numera är avdragsgilla.

11.3.7 Byte av tryggandeform

Vid byte av tryggandeform får arbetsgivaren avdrag i enlighet med 28 kap. 17 § IL, under förutsättning att kostnaderna för att trygga pensionsutfästelse tidigare har skett med avdragsrätt och förfarandet innebär att det tidigare tryggandet av utfästelsen upphör. En spärregel har införts vid byte av tryggandeform och denna innebär, om ett tidigare tryggnad skett genom avsättning till pensionsstiftelse, att avdrag får göras högst med ett belopp som motsvarar den gottgörelse som erhålls från stiftelsen. SRN har i ett förhandsbesked 2001-10-11 medgivit byte av tryggandeform från pensionsstiftelse till avsättning till konto Avsatt till pensioner i balansräkningen. SRN:s beslutet innebär, dels att man ska beakta den ursprungliga pensionsutfästelsen som låg till grund både för det skattemässiga avdraget och för gottgörelsen och dels att kapitalvärdet av den ursprungliga pensionsutfästelsen

ska beaktas, dels att gottgörelsen kan bestå av faktiskt avsatta medel och värdetillväxt av stiftelseförmögenheten. Denna tolkning av den s.k. krona för krona-principen (prop. 1998/99:16 s. 16 och SkU 4 1998/99) stämmer bäst överens med lagens syfte. RSV:s delar SRN:s uppfattning.

Byte av tryggandeform kan omfatta både anställda och anställda som har slutat sin anställning (fribrevsinnehavare) samt pensionärer.

Ett byte av tryggandeform innebär en ny avdragsprövning vid inkomsttaxeringen (prop. 1997/87:146 s. 70).

Avlösen av avdragsgilla pensionsutfästelser vid upphörande av näringsverksamhet kan ske för både oberoende och beroende arbetstagare, dock inom de nya avdragsreglernas ramar.

11.3.8 Byte av arbetsgivare

Om en arbetsgivare tar över ansvaret för en pensionsutfästelse som tidigare har tryggats av en annan arbetsgivare med avdragsrätt, anses den anställda innehaft samma anställningsförhållande som hos överlåtande arbetsgivare. Den nya arbetsgivaren har rätt till avdrag för att trygga de övertagna pensionsutfästelserna. Avdrag beräknas utifrån pensionsutfästelsernas kapitalvärde och med beaktande av bestämmelserna i 28 kap. 13 – 15 §§ IL. Se vidare under kap. 11.5.

I RÅ 2001 ref 45 prövade RR följande fråga. Viss verksamhet inkl. personal skulle överföras till två dotterbolag. Ansvaret för pensionsutfästelserna skulle också överföras. Utfästelserna var i moderbolaget tryggade genom två pensionsstiftelser och skulle i fortsättningen tryggas genom särskilda "fack" i samma stiftelser eller i två nybildade pensionsstiftelser. Någon särskild ersättning, för övertagandet av utfästelserna skulle inte lämnas av moderbolaget. Frågan gällde bl.a. om någon ersättning ändå skulle anses ha lämnats och föranleda beskattning, inkomstskatt och SLP, genom överföring av pensionsutfästelserna och viss del i stiftelsens överskott. RR ansåg inte det, eftersom arbetsgivaren inte hade något utrymme att förfoga över stiftelsemedlen. RR konstaterade, att den civilrättsliga grunden för överlåtelse av medlen i stiftelsen, dvs. länsstyrelsens beslut om godkännande enligt 22 och 24 §§ TrL för överföring förelåg i ärendet.

11.3.9 Pensionsförsäkring till efterlevande i särskilda fall

Kostnaden för rena riskskyddskostnader, t.ex. årets risk för dödsfall eller sjukdom, är i princip avdragsgill till sitt fulla belopp. Detta gäller också kostnaden för efterlevandepension. Om kostnaden överstiger vad som kan anses rimligt för efterlevandepen-

sion torde dock skattemyndigheten kunna vägra avdrag för viss del av kostnaderna (se prop. 1997/98:146 s. 68). Kostnader för efterlevande- och sjukpension räknas på en maximal pensionsgrundande lön på 30 prisbasbelopp. En efterlevandepension torde i vissa fall kunna tecknas separat utan att ålderspension tecknas, trots att kompletteringsregeln i grunden avser en ålderspension (Sv.Livförs.bol. Skattenämnd yttrande 2/1998).

Om pensionsförsäkring för efterlevande har tagits efter det att den anställda har avlidit är avdraget uttryckligen begränsat enligt ramarna för avdrag enligt kompletteringsregeln (28 kap. 13 – 14 §§ IL). Avdraget beräknas på den avlidne anställdes senaste lön. Även i detta fall föreligger rätt att som underlag för avdragsberäkningen använda antingen lönen för räkenskapsåret eller den året före räkenskapsåret. I vissa undantagsfall synes även en lön baserad på tidigare år än räkenskapsåret eller året före detta kunna godkännas, exempelvis då den avlidne har varit långtids-sjuk innan denne avled m.m.

Vid beräkning av maximal nivå för efterlevandepension ska hänsyn tas till befintlig efterlevandepension som redan är tryggad. En efterlevandepension ska vara tecknad på lägst 5 år enligt 58 kap. 14 § IL.

11.4. Kostnadsutjämning mellan arbetsgivare

Reglerna om kostnadsutjämning enligt allmän pensionsplan som tidigare funnits i lagen (1978:188) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgift för kostnadsutjämning enligt allmän pensionsplan m.m. har förts över till 28 kap. 20§ IL. Bestämmelserna hänvisar i fråga om beteckningen allmän pensionsplan till de nya bestämmelserna i 58 kap 20 § IL. Detta innebär att de planer som omnämns i 58 kap. 20 § IL utöver allmän pensionsplan nu omfattas av kostnadsutjämningen t.ex. de kommunala och statliga pensionsavtalen , PFA-98 och PA-91 samt andra pensionsavtal som träffats mellan arbetsgivare och sådan organisation som enligt MBL utgör en central arbetstagarorganisation. Ett sådant exempel SAF-LO-avtalet även i fråga om den premiebaserade pensionsplanen.

11.5 Ersättning från pensionsstiftelse

De civilrättsliga bestämmelserna om pensionsstiftelse finns i 9 – 22 §§ TrL.

En pensionsstiftelse utgör ett alternativ till tryggnad av pensionsutfästelse genom pensionsförsäkring eller skuldföring på konto i balansräkningen och är en avsättning till en av arbetsgivaren grundad pensionsstiftelse, vars uteslutande ändamål är att

Vad är en pensionsstiftelse

trygga utfästelse om pension till arbetstagare eller arbetstagares efterlevande, dvs. en pantstiftelse (9 § TrL).

Avsättning av medel till stiftelsen ska ske genom överföring av reella tillgångar exempelvis kontanter, aktier, obligationer, fastighet eller dylikt. Överföring genom reverser eller liknande fordringar på arbetsgivaren är inte tillåtet (11 § TrL).

Det civilrättsligt bestämda ändamålet i TrL innebär, att en pensionsstiftelse inte får bedriva näringsverksamhet (KR Stockholm 1992-11-14, mål nr 26-1991), oavsett om denna handel bedrivs genom fondkommissionär eller inte, och inte heller får låna upp medel för att handla med värdepapper e.d. (RÅ 1980 2:72).

Till vem får utfästelse lämnas

Alla arbetsgivare, oavsett företagsform, har rätt att bilda pensionsstiftelse. Utfästelse om pension får dock göras endast till arbetstagare. Det innebär att enskilda näringsidkare enligt TrL inte får göra utfästelser till sig själva.

Hur fungerar en pensionsstiftelse

En pensionsstiftelse ska ha en styrelse med ledamöter, som till lika antal väljs av arbetsgivaren och arbetstagaren. Stiftelsen ska stå under tillsyn enligt 18 a) och 32 §§ TrL, som hänvisar till bestämmelser i stiftelselagen (1994-1220). Tillsynsmyndighet är länsstyrelsen i det län där arbetsgivaren har sin hemvist. Årsredovisningen med tillhörande handlingar ska lämnas in till tillsynsmyndigheten för granskning senast sex månader efter räkenskapsårets utgång.

Tryggar stiftelsen pensionsutfästelse till huvuddelägare enligt TrL:s definition för person med bestämmande inflytande ska tillsynsmyndigheten utse ordförande i styrelsen.

En pensionsstiftelse är enligt 7 kap. 2 § 3 IL helt undantagen från skattskyldighet till inkomstskatt. I gengäld är den skattskyldig till avkastningsskatt på pensionsmedel.

Kostnadsföring

För varje år den anställde tjänar in en del av sina pensionsförmåner ökar arbetsgivarens pensionsskuld och pensionsreserv med motsvarande belopp. Arbetsgivaren har rätt att under beskattningsåret göra avsättningar till stiftelsen och i räkenskaperna kostnadsföra den upplupna delen av den kapitaliserad pensionsskuld som intjänats.

Förvaltningskostnader

Förvaltningskostnader i pensionsstiftelse består i normalfallet av tillsynsavgift, registerhållningsavgift, arvode till styrelseledamöter och revisorer, bokförings- och redovisningskostnader, kostnader för upprättande årsredovisning, kapitalförvaltningskostnader, kostnader för vidareutbildning avseende förvaltning av pensionsstiftelser och i tryggandelagen för styrelseledamöter och revisorer, likvidationskostnader, kostnader för kontakter med

skattemyndighet och tillsynsmyndighet avseende pensionsstiftelsen. Kostnader för dessa utgifter ska belasta stiftelsens resultat.

Kostnader som ska belasta arbetsgivarens resultat består i normalfallet av kostnader för beräkning av arbetsgivarens pensionsreserv, upprättande och utfärdande av pensionsutfästelser, kostnader för pensionskonsultationer inkluderande revidering och simulering samt omräkning av arbetsgivarens pensionskostnad och pensionsreserv samt administrationskostnader vid pensionsutbetalningar.

- Avdragsrätten** De kvantitativa reglerna, reglerna om avdragsutrymmet, finns 28 kap. IL.
- I RÅ 1977 ref 61 har RR medgett ett bolag avdrag såsom personalkostnad för avsättning till en pensionsstiftelse, trots att stiftelsen inte var bildad vid beskattningsårets utgång. Stiftelsen bildades dock och medlen överfördes före bolagets ordinarie deklara-tionsdag.
- Koncernavsättning** En pensionsstiftelse kan vara koncerngemensam för flera aktiebolag i en koncern, om koncernen innehåller endast svenska bolag. Enligt 11 § TrL kan en stiftelse enligt TrL endast omfatta aktiebolag såsom de definieras i ABL, och stiftelsen måste var registrerad och ha sitt säte i Sverige. Reglerna för en koncern-gemensam stiftelse är desamma som för en enskild stiftelse. Alltså kan inte ett svenskt moder- eller dotterföretag i en internationell koncern avsätta pensionsmedel med avdragsrätt till en koncern-gemensam pensionsstiftelse, eftersom stiftelsen inte utgör en stiftelse enligt TrL.
- Citerad lön** Enligt 10 § TrL får en pensionsstiftelse inte trygga utfästelse om pension till huvuddelägare utöver vad som kan anses som sedvanligt för arbetstagare med motsvarande arbetsuppgifter, dvs. citerad lön. Uttrycket ”sedvanligt” avser här inte någon speciell bransch. Denna regel tillkom för att tillförsäkra en företagsledare i ett fåmansägt företag en korrekt pension, när konsolideringar m.m. i företaget reducerat utrymmet för löneuttag. Denna regel kan inte längre tillämpas vid den skattemässiga avdragsrätten enligt 28 kap. IL, eftersom inkomstunderlaget för avdrag för både huvudregel och kompletteringsregeln utgörs av beskatt-ningsårets eller föregående beskattningsårs lön. Någon fiktiv löneberäkning, dvs. en efter eget skön uppskattad lön utan refe-rens till bransch e.d., är inte tillåten.
- PRI-stiftelser** Numera är det vanligt att stora företag tryggar sin kontoavsätt-ning i balansräkningen med både en kreditförsäkring och en av-sättning till pensionsstiftelse. Härigenom erhåller företaget rabatt

på kreditförsäkringsavgiften av FPG. Denna kreditförsäkringsavgift utgör en vid inkomsttaxeringen avdragsgill pensionskostnad.

Återlån

En arbetsgivare har enligt 11 § TrL möjlighet att återlåna medel från pensionsstiftelsen om betryggande säkerhet lämnas eller medgivande sker av tillsynsmyndighet.

När det gäller fåmansföretags rätt till lån ska bestämmelserna i 12 kap. 7 och 8 §§ samt 19 kap. 1 § ABL tillämpas för stiftelsens rätt att lämna lån och ställa säkerhet.

Genom att tillsynsmyndigheten utser ordförande i sådan stiftelser som tryggar pension åt huvuddelägare, får myndigheten möjlighet att kontrollera att 11 § TrL efterlevs.

Observera att bestämmelserna om förbjudna lån i 56 kap. 2 och 3 §§ IL gäller även för lån enligt 11 § TrL (RÅ 1986 ref 154). Vid en kontroll av sådana lån bör skattemyndigheten inhämta yttrande från tillsynsmyndigheten.

Beskattnings av förbjudna lån hos juridiska personer regleras i 13 kap. 3 § IL.

Sista dag för inbetalning

För att avdrag för avsättning till pensionsstiftelse ska medges för visst beskattningsår, ska medlen ha överlämnats till stiftelsen senast den dag då företagets deklaration för beskattningsåret ska ha avlämnats (RN 1956 4:4) eller vid anstånd senast på anståndsdagen.

Gottgörelse

När arbetsgivaren betalar ut pension eller har andra pensionskostnader får han, under vissa förutsättningar, ta ut medel (gottgöra sig) från stiftelsen. Stiftelsen får inte själv betala ut pension annat än i några speciella situationer (13 § TrL).

Enligt 14 § TrL får arbetsgivaren, i den mån hans kostnader avsett arbetstagare eller annan destinatär som omfattas av stiftelsens ändamålsbestämmelse, gottgöra sig ur stiftelsens medel för:

- Vad som utbetalas i pension, avgift för pensionsförsäkring eller annan utgift i samband med pensionering, som exempelvis erlagda ATP-avgifter
- Vissa engångsunderstöd
- vad som avsatts till skuldpost i balansräkning för att fullgöra bestämmelse enligt allmän pensionsplan.

Enligt 15 § TrL får gottgörelse enligt de två första strecksatserna ovan i princip utgå bara ur överskott på stiftelsens kapital. Gottgörelsen enligt den första strecksatsen får dock utgå både ur överskott på stiftelsens kapital och ur årets avkastning på stiftelsens tillgångar, även om stiftelsen har underskott.

Reglerna om gottgörelse från pensionsstiftelse och personalstiftelse har inte ändrats och ska fortfarande tillämpas med turordningsregler som följer av 28 kap. 21 § IL, dvs. när det gäller pensionsstiftelse ska gottgörelse i första hand avse obeskattade medel och när det gäller personalstiftelser beskattade medel i första hand. All avkastning ur pensions- eller personalstiftelse är att anse såsom obeskattade medel (prop. 1967:84 sid. 51).

Arbetsgivarens gottgörelse får avse utgifter under det aktuella räkenskapsåret och utgifter under det närmast föregående räkenskapsåret.

I RÅ 1994 not 389 har RR godtagit att en pensionsstiftelse kan lämna en gottgörelse för en pensionspost motsvarande en direkt-pension med belopp avseende hela den anställdes pensionsreserv, efter det att den anställda har av sagt sig pensionsutfästelsen hos arbetsgivaren. Pensionsstiftelsen trygga endast denna pensionsutfästelse. Förfarandet ansågs inte strida mot TrL.

Skatterättsnämnden har i ett förhandsbesked 1993-03-23 medgivit ett bolag avdrag för avlösen av årliga pensionsutbetalningar med ett engångsbelopp såsom en personalkostnad. Den anställda blev beskattad för hela beloppet som pension.

Gottgörelse för pensionspost som avser en tecknad unit-linked-försäkring bör inte godtas, eftersom denna typ av försäkring inte avlöser pensionslöftet som givits enligt allmän pensionsplan eller som ryms inom allmän pensionsplan eller som utgör någon förmånsbaserad pensionsförmån.

KRG har bland annat i dom 1997-02-27 mål nr 10431-93, medgett gottgörelse för pensionspost, som avsåg en tecknad unit-linked-försäkring, vid likvidation av en pensionsstiftelse. KR ansåg att särskilda förhållanden föreligger vid likvidation enligt 21 § TrL (jfr. reglerna vid byte av tryggandeform).

Överskott på stiftelsens kapital

Överskott på stiftelsen kapital föreligger när stiftelsen tillgångar överstiger summan av:

- den skuld som stiftelsen själv ådragit sig och
- kapitalvärdet av intjänad del av utfästa pensioner som tryggas genom stiftelsen.

Gottgörelse ur stiftelsens medel får i princip göras med högst så stort belopp att den kvarstående förmögenheten i stiftelsen motsvarar kapitalvärdet av intjänad del av de utfästa pensioner som tryggas av stiftelsen.

Värderingsprinciperna för en pensionsstiftelses förmögenhet anges i 28 kap. 13 § IL. Enligt dessa bestämmelser ska stiftelsens förmögenhet beräknas till 80 % av stiftelsens förmögenhet an-

tingen vid beskattningsåret ingång eller beskattningsårets utgång och med tillämpning av AvPL:s regler om förmögensvärdering.

Ersättning (gottgörelse) som en arbetsgivare får från en pensionsstiftelse ska tas upp till beskattning, förutom sådan ersättning som avser en tidigare inte avdragsgill avsättning. En ersättning från stiftelsen ska i första hand avse tidigare med avdragsrätt gjorda avsättningar till stiftelsen.

Bostadsförmån

I RÅ 1990 ref 15 ansåg RR att en huvuddelägare som åtnjutit en bostadsförmån i en fritidsfastighet från en till bolaget knuten pensionsstiftelse, skulle beskattas som inkomst av tjänst på grund av intressegemenskap mellan huvuddelägaren, bolaget och stiftelsen. Den ifrågasatt ersättningen, som minskade stiftelsens fastighetsinkomster, ansågs inte utgöra pension.

Upplyningsplikt

I 2 kap. 23 § Nya LSK föreskrivs, att den som gjort avdrag för medel som avsatts till pensionsstiftelse, ska lämna uppgift om namn och organisationsnummer på stiftelsen.

11.6 Återföring av avdrag för avsättning i balansräkningen

11.6.1 Vad som ska tas upp

Två förutsättningar ska vara uppfyllda för att återföring av pensionsbelopp ska kunna ske. En första förutsättning för återföring av pensionsbelopp är att det föreligger disponibla pensionsbelopp vid beskattningsåret utgång. En andra förutsättning är att det också föreligger disponibelt pensionsbelopp vid beskattningsårets ingång.

När det finns disponibla pensionsbelopp på konto Avsatt till pensioner eller i delpost under rubriken Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser ska en avtappning av disponibla medel ske genom återföring under intäkt av näringsverksamhet enligt bestämmelserna i 28 kap. 22 - 24 §§ IL. Återföringen ska avse avdragsgilla pensionsåtaganden. Finns andra pensionsmedel på konto ska dessa avtappas i särskild ordning.

Återföring av disponibla pensionsmedel kan ske enligt huvudregeln i 28 kap. 22 § IL eller genom alternativregeln, den s.k. tvångsavgiftsregeln i 28 kap. 23 § IL. Arbetsgivaren har rätt att välja mellan reglerna.

Huvudregeln

Om den avsättning för att trygga pensionsutfästelser som med avdragsrätt gjorts i balansräkningen uppgår till ett lägre belopp vid beskattningsårets utgång än motsvarande avsättning vid det

föregående beskattningsårets utgång, ska skillnaden tas upp som intäkt.

Alternativregeln

Om det finns disponibla pensionsbelopp vid beskattningsårets utgång, ska som intäkt enligt 22 § dock tas upp lägst summan av

- dels tio procent av de disponibla pensionsbeloppen vid det föregående beskattningsårets utgång och
- dels de avdrag som gjorts under beskattningsåret för premier för pensionsförsäkringar, lämnad ersättning för pensionsutfästelse som tagits över av någon annan och överföring till pensionsstiftelse till den del dessa avdrag avser samma pensionsutfästelser som omfattas av den avsättning som gjorts i balansräkningen och som är avdragsgill.

Observera att vid beräkning av disponibla pensionsmedel avseende konto Avsatt till pensioner eller i delpost under rubriken Avsättningar till pensioner och liknande förpliktelser ska lämnat vederlag för överlåtna pensionsansvar medräknas vid intäktsföringen.

Minskning får dock ske av konto Avsatt till pensioner eller i delpost under rubriken Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser under arbetsgivarens pensionsreserv, om denna har täckning i pensionsstiftelses förmögenhet. En arbetsgivare som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet minskar nyssnämnda konton i strid med TrL kan dömas till böter.

Kvarstår avskattade medel på konto ska dessa medel inte tas med påföljande år vid beräkningen av disponibla pensionsmedel.

11.6.2 Disponibla pensionsmedel

Med disponibla pensionsbelopp avses skillnaden mellan:

1. avsättning för avdragsgilla pensionsutfästelser vid föregående beskattningsårs utgång ökat med förmögenhet i pensionsstiftelse vid beskattningsårets utgång, som tryggar samma pensionsutfästelser, och
2. pensionsreserven vid beskattningsårets utgång, för pensionsutfästelser enligt punkt 1, till den del dessa inte är tryggade genom pensionsförsäkring, ökat med medel som då kvarstår i stiftelsen och som inte har dragits av vid överföringen.

Disponibla pensionsbelopp kan aldrig överstiga avdragsgilla kontoavsättningar vid beskattningsåret ingång.

Nya regler för beräkning av en pensionsstiftelses förmögenhet har införts vad avser beräkning av disponibla pensionsmedel. Stiftelseförmögenheten, som tidigare beräknades efter förmögen-

hetsskattelagen, ska numera värderas enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Med värdet av en pensionsstiftelses förmögenhet, värderad enligt AvPL, avses här 80 % av kapitalunderlaget vid beskattningsårets utgång. Denna värderingsregel tar hänsyn till fluktuationerna på aktiemarknaden och innebär ett visst mått av konsolidering av pensionsstiftelsen. Denna värderingsregel ska tillämpas vid punkt 1 ovan.

11.6.3 Upphörande av näringsverksamhet

Reglerna om hur disponibla pensionsbelopp ska återföras vid upphörande av näringsverksamhet och likvidation finns i 28 kap. 25 § IL. De får anses innefatta även de fall när en arbetsgivare går i konkurs.

Upphörande av näringsverksamhet

Om en arbetsgivare upphör med sin näringsverksamhet ska disponibla pensionsbelopp tas upp som intäkt det beskattningsår då verksamheten upphör.

Likvidation

Om en arbetsgivare träder i likvidation eller om ett dödsbo efter en arbetsgivare skiftas, ska disponibla pensionsbelopp tas upp det år beslut om likvidationen fattas eller boet skiftas.

Ändrade bestämmelser om aktiekapitalets storlek

I 8 § lagen (1996:761) om inkomstskatteregler med anledning av ändrade bestämmelser om aktiekapitalets storlek m.m. anges att tryggande på konto Avsatt till pensioner eller i en sådan delpost som avses i 8 a) § TrL avseende oberoende arbetstagare får överföras från aktiebolag till annan företagsform i vissa situationer. Disponibla pensionsmedel ska återföras till beskattning under en period av högst fem år, dvs. övergångsåret och de fyra därpå följande åren. Fördelningen av återfört belopp på de fem åren sker efter den skattskyldiges eget val. Om gjorda avsättningar på ovannämnda konton avser personer med bestämmande inflytande ska medlen återföra till beskattning, om inte dessa följer allmän pensionsplan och ska avlösas med pensionsförsäkring. Även här gäller en femårsperiod för återföring av pensionsmedlen.

Fusion

Några särskilda regler som behandlar fusion med avseende på pensionskostnader finns inte i 28 kap. IL. Allmänna bestämmelser om beskattning vid fusion finns dock och är numera införda i 37 kap. IL (se del 4 avsnitt 15).

11.7 Övertagande av pensionsutfästelse

Överföring av pensionsansvar mellan arbetsgivare regleras i 28 kap. 26 § IL.

Överföring kan ske i tre fall, dels i samband med överflyttning av näringsverksamhet, dels endast i samband med ny anställning, dels utan samband med vare sig överflyttning av näringsverk-

samhet eller anställning. Första fallet följer av reglerna i 23 § TrL. RÅ 1997 ref 30 II (det s.k. Västerviks-fallet) är ett exempel på fall två ovan. Det tredje fallet avser den situation som framgår av prop. 1998/99:16, vilken innebär att överlåtelse av pensionsansvar ska kunna ske även om den anställde har slutat sin anställning hos den överlåtande arbetsgivaren utan att ta någon ny anställning hos den övertagande arbetsgivaren och även om överlåtelsen avser pensionärer. Dock ska överlåtelse av pensionsansvar alltid ha den verkan, efter pensionsborgenärens godkännande av ett galdenårsbyte, att pensionsutfästelsen har samma rättsverkan för den anställde oavsett överlåtelsen.

All ersättning (vederlag) som en arbetsgivare betalar till en annan arbetsgivare för övertagande av pensionsansvar utgör en intäkt för den övertagande arbetsgivaren och en avdragsgill kostnad för den överlåtande arbetsgivaren. Ersättningen kan bestå av kontanter, aktier, kapitalförsäkring, fastigheter, m.m.

I RÅ 2000 ref 28 har RR medgivit avdrag för utgivet vederlag för överlåtelse av pensionsutfästelser avseende icke avdragsgilla pensionsåtaganden, som fanns skuldförda i det överlåtande företags balansräkning på konto Avsatt till pensioner, från ett svenskt aktiebolag till en utländsk trust på Guernsey. Trusten, som får anses utgöra en s.k. ”discretionary trust”, utgör inget eget skattesubjekt på Guernsey. RR behandlar överlåtelsen till trusten som en överlåtelse till annat rättssubjekt, men tar inte ställning till hur trusten ska behandlas i svensk intern rätt. Härigenom bekräftar RR att ordalydelsen i 28 kap. 26 § IL gäller utan inskränkning såväl för svenska som för utländska subjekt och att någon begränsning till tidigare avdragsgilla pensionsåtaganden inte längre finns samt att äldre praxis i detta avseende numera är obsolet.

I förutsättningarna vid överföringen av medel till trusten ingick att trusten vid pensionsfallet skulle teckna en utländsk pensionsförsäkring, som inte uppfyller kraven för motsvarande svensk pensionsförsäkring enligt 58 kap. 5 § IL och i vilken försäkring de anställda skulle insättas som oåterkalleliga förmånstagare. RR förklarade beträffande de anställdas beskattning, i fråga om kontantprincipens tillämpning, att tidpunkten när förmånen skulle anses som tillgänglig för lyftning för de anställda utgjorde teckningsdagen för försäkringen. Vid detta tillfälle ansågs de anställda ha fått en försäkringsförmån, som skulle tas upp till beskattning under inkomstslaget tjänst.

Däremot ansågs de anställda inte vara ägare till försäkringen, vare sig när det gällde skattskyldighet till förmögenhetsskatt eller avkastningsskatt.

Skatterättsnämnden har i tre förhandsbesked 2002-06-10 och 2002-12-06 behandlat frågan om överlåtelse av pensionsansvar enligt 28 kap. 26 § IL, dels mellan svenska företag och dels mellan ett svenskt företag och International Pensions Administration SARL, Luxemburg. SRN fann att överlåtelse mot vederlag i kontanter eller genom vederlag i form av kapitalförsäkring, avseende nuvarande och tidigare anställda, dvs. nya eller gamla direktpensionslöften, inte var i strid med lagstiftningen och att skatteflyktslagen inte var tillämplig. RSV har överklagat till RR och begärt fastställelse av SRN:S beslut.

11.8 Övrigt

Utomlands- anställda

En arbetstagare kan vara utsänd av sin svenska arbetsgivare för arbete utomlands. Begreppet utsänd innebär att en arbetstagare, som omfattas av hemlandets lagstiftning, av sin arbetsgivare sänds till ett annat land för att där utföra arbete för den utsändande arbetsgivarens räkning. Utsändningstiden är max. 12 månader enligt svensk lag, normalt också när EG-rätten är tillämplig och kan variera mellan 12 och 60 månader enligt de konventioner Sverige slutit med ett tjugotal länder.

För att en utsändning ska anses föreligga krävs att arbetstagaren när utsändningen påbörjas är omfattad av socialförsäkringen i utsändningslandet. Försäkringskassan utfärdar intyg om tillämplig lagstiftning inom EU/EES-området och utsändningsintyg när en konvention är tillämplig och sänder en kopia av intyget till bland andra arbetstagaren, arbetsgivaren, försäkringsorgan i annat EU/EES-land i förekommande fall samt till skattemyndigheten.

Därutöver kan den anställda ha tagit lokal anställning hos ett dotterföretag eller intresseföretag i den koncern där arbetsgivaren ingår.

Arbetstagaren kan ha en anställning eller dubbla anställningar dvs. vara anställd både hos den svenska och den utländska arbetsgivaren, dock inte för samma arbete.

Vid arbete utomlands gäller särskilda pensionsbestämmelser (om utlandsförsäkring m.m.) som framgår av respektive pensionsplan eller särskilt tecknat pensions- eller anställningsavtal. Här beräknas också pensionsförmånerna efter en särskild försäkringslön som kan skilja sig från den vanliga pensionsmedförande lönen enligt tillämpad pensionsplan.

Med hänsyn till de nu gällande avdragsreglerna och däri ingående förutsättningar för avdrag – anställning och lön från arbetsgivaren under beskattningsåret – synes RÅ 1986 not 250 (Astra) och RÅ 1986 not 251 (PLM) vara obsoleta.

Direktpension

Direktpension kan omfatta arbetstagare av alla kategorier.

Vanligt förekommande slag av direktpension är sådan pension som går utöver de kvantitativa reglerna i 28 kap. IL. Pensionen utgår vanligen till personer med bestämmande inflytande eller deras närstående och till vissa anställda som på grund av sin tjänsteställning och befattning inte omfattas av någon kollektivavtalad allmän pensionsplan (s.k. frikretsare) samt till andra personer som en form av pension utöver föreliggande pensionsavtal.

När det gäller direktpension finns inga *uttryckliga* kvalitativa eller kvantitativa regler i IL. Direktpension faller in under de allmänna bestämmelserna om personalkostnader såsom kostnad i näringsverksamhet.

Trots att särskilda regler för direktpension saknas torde krävas att det föreligger ett pensioneringssyfte, varför utgångspunkten vid en bedömning av pensionssyftet böra vara de i 58 kap. IL angivna kvalitativa reglerna. Exempelvis föreligger inte ett pensionssyfte om en 25 årig anställd begär att få hela eller större delen av sin lön inestående, för att vid 65 års ålder ta ut denna lönefordran som pension.

Utgångspunkten för bedömningen av om direktpension föreligger eller inte, bör vara arbetstagarens ålder, arbetsinsats, pensionskydd, pensionsmedförande lön, nuvarande och retroaktiv tjänstetid samt för huvuddelägare och liknande personer uttagen lön respektive konsolidering av företaget.

En svårighet med direktpension är att avgöra om fråga är om pension, lön eller förtäckt utdelning.

Direktpension kan ges både före och efter 65 års ålder. En utgångspunkt vid bedömning beträffande arbetstagarens ålder och fråga om pension kan vara dispenspraxis enligt 58 kap och 59 kap. IL. Jämför dock RÅ 1990 ref. 95.

Tryggande av direktpension kan inte ske i förtid med avdragsrätt vid arbetsgivarens inkomsttaxering. En utlovad direktpension garanteras arbetstagaren vanligtvis genom kapitalförsäkring, som pantförskrivs till säkerhet för pensionsborgenären. Andra sätt att garantera direktpension utgörs av inteckning i fastighet, borgen och dylikt.

Utbetalning av direktpension görs först när pensionsåldern inträder. Då inträder också avdragsrätten för arbetsgivaren. När en

kapitalförsäkring tecknats som garanti för pensionen, sker först en utbetalning av försäkringsbeloppet till arbetsgivaren, som då får likvida medel för utbetalning av pensionen.

En fråga som ofta uppkommer är om en anställd kan uppbära pension och lön samtidigt, samt arbeta kvar i företaget eller i något av koncernens företag. Arbetar den anställde kvar i företaget med oförändrade arbetsuppgifter, även om lönen minskas, torde utbetalda belopp behandlas som lön och inte pension. Vid beräkningen bör hänsyn tas till förändringen av arbetsuppgifter och ställning i företaget, den anställdes ålder samt förändringar av arbetstid och lönevillkor.

En vanlig företeelse är att den pantsatta kapitalförsäkringen överläts till den anställde när dennes anställning upphör i förtid m.m. Denna överlåtelse medför då en beskattning som kontant lön, eftersom beloppet är känt till sin storlek och utgör ersättning för utfört arbete och i övrigt härrör från tjänsteförhållandet. I princip överlåter arbetsgivaren sin fordringsrätt på försäkringsbeloppet till den anställde. Vid ett sådant förhållande är det således inte fråga om någon utbetald direkt pension (KR G 1992-03-23, målnr 6652-1990).

Frågan om förtäckt utdelning eller inte vid utbetalning av direkt pension har med avseende på pensionsbeloppets storlek prövats av RR i ett flertal äldre rättsfall: RÅ 1945 not 600, RÅ 1954 not 9 och not 1529, RÅ 1963 not 1140, RÅ 1966 not 424 och RÅ 1967 not 1349. I samtliga fall har belopp utöver skälig pension blivit beskattade som förtäckt utdelning.

Här föreligger ytterst en bevisfråga om skäligheten av det såsom pension utbetalda beloppet.

I RÅ 1982 1:63 grundades utbetald pension till huvuddelägare tillika VD i företaget inte på aktuell lön utan på en citerad marknadsmässig lön med hänsyn till återhållsamhet i löneuttagen p.g.a. företagets resultat och likviditet samt till VD:s föreliggande pensionsskydd utöver folkpension och ATP. Utgående pension skulle regleras efter basbeloppets utveckling. RR ansåg att någon förtäckt utdelning inte förelåg med hänsyn till VD:s anställningstid, arbetsuppgifter och omständigheter i övrigt.

Frågan om periodiskt understöd var avdragsgillt, enligt bestämmelserna före 1991-01-01, till den del utbetald direkt pension inte kunde anses utgöra pension har prövats av RR i RÅ 1984 1:3 avseende förhandsbesked RSV FB Dt 1984:9. I målet medgav RR ett aktiebolag avdrag för periodiskt understöd enligt dåvarande 46 § 2 mom. 1) KL för den del av utbetalt belopp som inte kunde anses utgöra pension. Här var emellertid också fråga om en fastighetsöverlåtelse till aktiebolaget av ett av företagsledaren ägt

fastighetsbestånd. Detta påverkade troligen utgången i målet med hänsyn till dåvarande beskattningsregler vid fastighetsöverlåtelser. I RR:s domskäl sägs att det utbetalda pensionsbeloppet ”till ej oväsentlig del utgör ersättning för de värden som...genom fastighetsöverlåtelser...tillförts bolaget.”

RR har i en prövning av ett opublicerat förhandsbesked, RÅ 1987 not 656, medgett avdrag för pension både till en f.d. företagsledare och dennes hustru för beräknade marknadsmässiga löner med hänsyn till konsolideringar och investeringar i företaget. Verksamheten i bolaget hade en betydande omfattning. VD:n hade rätt till ITP-pension på de löneuttag som hade gjorts under anställningen.

Avgångsvederlag

Avgångsvederlag utgör i regel inte tjänstepension, eftersom pensionssyfte saknas och ersättning ofta grundas på anställningsförhållanden och anställningstid. I många avtal om avgångsvederlag ges den anställde möjlighet att välja hur vederlaget ska betalas ut, t.ex. i form av lön eller pensionsförsäkring. I och med att den anställde på något sätt har valfrihet dvs. belopp står till den anställdes disposition, utgör hela vederlaget lön som emanerar från den tidigare innehavda tjänsten. Den tecknade pensionsförsäkringen utgör således lön och den anställde kan medges avdrag i form av allmän avdrag enligt 59 kap. IL (KR Sundsvall 1993-05-28, målnr 4533-1991).

Skattemyndigheten har här också möjlighet att ge dispens för förhöjt avdrag enligt 59 kap. IL om förutsättningar finns.

En ersättning som angetts såsom avgångsvederlag kan också i vissa fall vara av pensionsliknande karaktär (RÅ 1989 ref 84).

Delpension

Det förekommer att företag avsätter medel till delpension i egen regi och därefter yrkar avdrag enligt kompletteringsregeln för avsatta medel. Frågan har tidigare varit föremål för RR:s prövning. I ett överklagat förhandsbesked, som gällde tolkningen av de tidigare bestämmelserna, förklarade RR i dom RÅ 1990 not 453 att ryms inom-regeln inte var tillämplig när fråga var om delpension till anställda mellan 60-65 år som hade en lön understigande 7,5 basbelopp, eftersom ITP-planen inte medgav en sådan förmån.

Frågan har på nytt prövats av SRN 2002-06-27. SRN fann att fråga var om en lönekomensation under ledighet och att arbetsgivaren erhåller avdragsrätt vid utbetalningstillfället. Förhandsbeskedet har överklagats till RR.

Pension vid företagsöverlåtelser

Vid försäljning av ett företag kan huvuddelägare och andra anställda få sina pensionsförmåner säkerställda, om så inte har skett

tidigare, genom att pensionsutfästelser utfärdas och anges i köpekontraktet.

Om det i köpekontraktet vid en företagsöverlåtelse finns angivet att oantastbara pensionsutfästelser föreligger, som gjorts innan köpeavtalets dagtecknades, gäller utfästelserna som pensionsgrundande pensionslöften enligt RR:s dom RÅ 1978 not 223.

De vanliga civilrättsliga och skatterättsliga kraven på pensionsutfästelserna ska dock var uppfyllda för att avdrag ska medges.

RR har i dom RÅ 1987 ref 131 även förklarat det möjligt att en säljare vid företagsöverlåtelse kan avstå från tidigare erhållna pensionsutfästelser och härigenom öka försäljningslikviden för aktierna i bolaget, som då beskattades enligt reglerna för realisationsvinstbeskattning i inkomstlaget kapital.

Idrottsmännens pensioner

För idrottsmän och deras pensionslösningar gäller samma regler för pensioner som för övriga anställda eller egenföretagare. Således gäller vad som sagts ovan om kriterier för pension och direktpension samt kontantprincipen.

För idrottsmän finns särskilda förhållanden som påverkar den skatterättsliga bedömningen. En fråga som uppkommer är hur anställningstiden ska beräknas. Ska den beräknas från idrottsutövandets början, från första ersättning för idrottsutövande eller från den tidpunkt då anställningen påbörjats på elitnivå med kontrakterad lön? En annan fråga är hur livsinkomsten ska beräknas för idrottsmän. Ytterligare en fråga är hur gränsen mellan lön och pension ska dras. Hur ska frågan om valfrihet mellan lön och pension påverka bedömningen? I ett förhandsbesked från Riksskatteverkets nämnd för rättsärenden RSV FB Dt 1985 :22 har begreppet tillgängligt för lyftning och vilka ersättningar som påverkade pensionen varit föremål för prövning. Förutsättningarna i ansökan om förhandsbesked var bl.a. att ett spelarkontrakt var ingånget och upprättat före spelårets ingång, av kontraktet framgick ersättning och utfäst pension och pensionsutfästelse lämnades på intjänad pension. Förhandsbeskedet utmynnade i att begreppet ”tillgängligt för lyftning” skulle tolkas utifrån punkt 4 av anvisningarna till 41 § KL (motsvarar nuvarande 10 kap. 8 § IL).

Således får en bedömning göras i det enskilda fallet avseende idrottsmännens pensioner och avdragsrätt vid inkomsttaxeringen samt beskattning av idrottsmän.

I RÅ 2001 not 166 har frågan om tidpunkt för inkomstbeskattning vid utfästelse om direktpension till idrottsmän säkerställd genom pantsättning i kapitalförsäkring eller genom pensionsstiftelse samt frågor om särskild löneskatt på pensionskostnader vid

skuldföring för arbetsgivaren av den utfästa pensionen behandlats. Pensionerna till idrottsmännen skulle utgå under minst fem år och efter det att idrottsmännens karriär på elitnivå hade upphört. RR fastställde beskattningstidpunkten till när pensionerna blir tillgängliga för lyftning för idrottsmännen. RR ansåg att föreningen skulle erlagga SLP vid utbetalningen av pensionen, oavsett att föreningen i sin balansräkning hade skuldfört utfästa direktpensioner. SRN avvisade frågorna i ansökan om principerna för beräkning av idrottsmännens pensioner och om växling skulle kunna ske för ersättningar för landslagsuppdrag till pensioner hos aktuellt idrottsförbund.

SPP:s återbäring

I RÅ 2000 not 54 fastställde RR SRN:s beslut 1999-11-03, att SPP:s (Alectas) återbäring ska tas upp till beskattning när intäkten skulle redovisas enligt vad som följer av god redovisningssed. SPP (Alecta) har i sina grunder givit anvisningar om hur återbäringen ska utgå. Beträffande SLP hänvisas till del 4 kap. 31.

BFN har i BFNAR 2000:1 och 2001:5 lämnat allmänna råd om hur en fordran på SPP:s återbäring bör redovisas i balansräkningen och resultaträkningen. RSV har i en skrivelse 2000-10-25, dnr 9678-00/110, uttryckt sin syn på vissa skatterättsliga frågor i anslutning till SPP-återbetalningen och i en skrivelse 2001-12-13, dnr 12113-01/110, behandlat frågan om hur fordran på överskottsmedel ska tas upp i boksluten i april, juni eller augusti 2001 med hänsyn till ändrade villkor för återbäringen.

Även andra försäkringsbolag och pensionskassor m.fl. exempelvis Skandia, Arkitekternas pensionskassa m.fl. har lämnat återbäring på samma sätt som SPP.

11.9 Övergångsbestämmelser

De äldre övergångsbestämmelserna som fortfarande gäller framgår av ikraftträdandelagen ILP. I 2 kap. 1 – 21 §§ ILP finns övergångsbestämmelser om personförsäkringar och i 43 – 44 §§ ILP i fråga om pensionsutfästelser som lämnats före 1967 respektive 1976. Därutöver finns i 103 § ILP övergångsbestämmelser till 58 kap. IL avseende försäkringsavtal och försäkringstekniska riktlinjer.

De upphävda lagarna tillämpas alltjämt för 2001 och tidigare års taxeringar samt vid senare taxeringar i fråga om skattskyldiga som taxeras för beskattningsår som påbörjats före ikraftträdandet av IL till den del detta leder till lägre skatt.

Tariffer enligt Tryggandelagens grunder (FFS 2000:19)

Män ej aktuell pension

Räntefot 3,50%

Avkastningsskatt 15%

Ålder i år	Ännu ej aktuell ålders-/familjepension							Ej aktuell familje- pension
	Pensionsålder							
	55 år	60 år	62 år	63 år	65 år *)	67 år **)	70 år	
25	8,290	6,206	5,464	5,111	4,471	3,851	2,992	3,172
26	8,511	6,371	5,609	5,247	4,590	3,954	3,072	3,252
27	8,738	6,541	5,758	5,378	4,712	4,059	3,154	3,333
28	8,971	6,716	5,912	5,531	4,838	4,168	3,238	3,415
29	9,210	6,895	6,070	5,679	4,967	4,279	3,324	3,499
30	9,457	7,079	6,232	5,830	5,100	4,393	3,413	3,583
31	9,710	7,269	6,399	5,986	5,236	4,511	3,504	3,668
32	9,970	7,463	6,570	6,147	5,377	4,632	3,598	3,755
33	10,238	7,664	6,747	6,312	5,521	4,756	3,695	3,842
34	10,513	7,870	6,928	6,482	5,670	4,884	3,794	3,930
35	10,796	8,082	7,115	6,656	5,823	5,016	3,897	4,018
36	11,088	8,300	7,307	6,836	5,980	5,151	4,002	4,106
37	11,388	8,525	7,505	7,021	6,142	5,291	4,110	4,195
38	11,698	8,757	7,709	7,212	6,309	5,434	4,222	4,284
39	12,016	8,995	7,919	7,408	6,480	5,582	4,337	4,373
40	12,345	9,241	8,135	7,611	6,657	5,735	4,455	4,462
41	12,683	9,495	8,359	7,820	6,840	5,892	4,578	4,550
42	13,032	9,756	8,589	8,035	7,028	6,054	4,704	4,638
43	13,393	10,026	8,826	8,257	7,223	6,222	4,834	4,725
44	13,765	10,305	9,072	8,487	7,424	6,395	4,968	4,810
45	14,150	10,593	9,325	8,724	7,631	6,574	5,107	4,895
46	14,548	10,890	9,587	8,969	7,846	6,758	5,251	4,977
47	14,960	11,199	9,859	9,223	8,068	6,950	5,399	5,058
48	15,386	11,518	10,140	9,486	8,298	7,148	5,553	5,136
49	15,828	11,849	10,431	9,759	8,536	7,353	5,713	5,212
50	16,287	12,193	10,734	10,042	8,784	7,566	5,878	5,285
51	16,764	12,549	11,048	10,336	9,041	7,788	6,050	5,354
52	17,260	12,921	11,375	10,641	9,308	8,018	6,229	5,419
53	17,777	13,308	11,715	10,960	9,587	8,258	6,416	5,480
54	18,316	13,711	12,071	11,292	9,878	8,509	6,611	5,535
55	-	14,133	12,442	11,639	10,181	8,770	6,814	5,585
56	-	14,574	12,830	12,003	10,499	9,044	7,026	5,628
57	-	15,036	13,237	12,384	10,833	9,331	7,249	5,664
58	-	15,522	13,665	12,784	11,183	9,633	7,484	5,693
59	-	16,034	14,116	13,206	11,551	9,950	7,731	5,713
60	-	-	14,591	13,650	11,940	10,286	7,991	5,723
61	-	-	15,094	14,121	12,352	10,640	8,266	5,723
62	-	-	-	14,620	12,789	11,016	8,559	5,712
63	-	-	-	-	13,253	11,417	8,870	5,689
64	-	-	-	-	13,749	11,844	9,201	5,653
65	-	-	-	-	-	12,301	9,557	5,603
66	-	-	-	-	-	12,792	9,938	5,539
67	-	-	-	-	-	-	10,350	5,459
68	-	-	-	-	-	-	10,796	5,363
69	-	-	-	-	-	-	11,281	5,251

Tariffer enligt Tryggandelagens grunder (FFS 2000:19)

Kvinnor ej aktuell pension

Räntefot 3,50%

Avkastningsskatt 15%

Ålder i år	Ännu ej aktuell ålders-/familjepension							Ej aktuell familje- pension
	Pensionsålder							
	55 år	60 år	62 år	63 år	65 år *)	67 år **)	70 år	
25	9,470	7,338	6,570	6,204	5,535	4,880	3,956	1,819
26	9,722	7,533	6,745	6,369	5,681	5,009	4,061	1,865
27	9,980	7,732	6,924	6,538	5,832	5,142	4,169	1,911
28	10,245	7,938	7,108	6,712	5,987	5,279	4,280	1,958
29	10,517	8,149	7,297	6,890	6,146	5,419	4,393	2,006
30	10,796	8,365	7,491	7,073	6,310	5,563	4,510	2,054
31	11,084	8,588	7,690	7,261	6,477	5,711	4,630	2,103
32	11,379	8,817	7,895	7,455	6,650	5,863	4,754	2,152
33	11,682	9,052	8,105	7,654	6,827	6,020	4,880	2,202
34	11,994	9,293	8,322	7,858	7,010	6,180	5,011	2,252
35	12,315	9,542	8,544	8,068	7,197	6,345	5,145	2,302
36	12,644	9,797	8,772	8,284	7,389	6,515	5,282	2,352
37	12,983	10,060	9,008	8,506	7,587	6,690	5,424	2,403
38	13,331	10,330	9,249	8,734	7,791	6,869	5,569	2,453
39	13,690	10,607	9,498	8,939	8,000	7,054	5,719	2,504
40	14,059	10,893	9,754	9,210	8,216	7,244	5,873	2,554
41	14,438	11,187	10,017	9,459	8,438	7,439	6,032	2,604
42	14,829	11,490	10,288	9,715	8,666	7,641	6,195	2,654
43	15,231	11,801	10,567	9,978	8,901	7,848	6,363	2,703
44	15,645	12,123	10,855	10,250	9,143	8,061	6,536	2,751
45	16,072	12,453	11,151	10,530	9,393	8,282	6,714	2,799
46	16,513	12,795	11,456	10,818	9,650	8,508	6,898	2,845
47	16,967	13,146	11,771	11,116	9,916	8,742	7,088	2,890
48	17,435	13,510	12,097	11,423	10,189	8,984	7,284	2,934
49	17,919	13,884	12,432	11,740	10,472	9,233	7,486	2,976
50	18,419	14,272	12,779	12,067	10,764	9,491	7,695	3,016
51	18,936	14,672	13,138	12,406	11,066	9,757	7,911	3,054
52	19,471	15,087	13,509	12,756	11,379	10,033	8,134	3,090
53	20,025	15,516	13,893	13,119	11,703	10,318	8,365	3,122
54	20,559	15,960	14,291	13,495	12,038	10,614	8,605	3,152
55	-	16,422	14,704	13,885	12,386	10,921	8,854	3,178
56	-	16,901	15,134	14,290	12,748	11,239	9,112	3,201
57	-	17,399	15,580	14,712	13,123	11,571	9,381	3,219
58	-	17,918	16,044	15,150	13,515	11,916	9,661	3,232
59	-	18,459	16,529	15,608	13,923	12,275	9,952	3,240
60	-	-	17,034	16,085	14,349	12,651	10,257	3,243
61	-	-	17,564	16,585	14,794	13,044	10,576	3,239
62	-	-	-	17,108	15,261	13,456	10,909	3,229
63	-	-	-	-	15,752	13,888	11,260	3,212
64	-	-	-	-	16,268	14,343	11,629	3,187
65	-	-	-	-	-	14,823	12,017	3,155
66	-	-	-	-	-	15,330	12,429	3,114
67	-	-	-	-	-	-	12,864	3,064
68	-	-	-	-	-	-	13,327	3,005
69	-	-	-	-	-	-	13,821	2,936

Tariffer enligt Tryggandelagens grunder (FFS 2000:19)

Män ej aktuell pension

Räntefot 3,00%

Avkastningsskatt 15%

Ålder i år	Ännu ej aktuell ålders-/familjepension							Ej aktuell familje- pension
	Pensionsålder							
	55 år	60 år	62 år	63 år	65 år *)	67 år **)	70 år	
25	10,004	7,601	6,732	6,317	5,557	4,816	3,777	3,988
26	10,225	7,769	6,881	6,457	5,680	4,923	3,861	4,071
27	10,452	7,942	7,033	6,600	5,806	5,032	3,946	4,155
28	10,683	8,118	7,189	6,746	5,935	5,144	4,034	4,240
29	10,921	8,298	7,349	6,896	6,067	5,258	4,123	4,325
30	11,164	8,483	7,513	7,049	6,202	5,375	4,215	4,412
31	11,412	8,672	7,680	7,206	6,340	5,495	4,309	4,498
32	11,667	8,865	7,851	7,367	6,482	5,617	4,405	4,586
33	11,928	9,064	8,027	7,532	6,627	5,743	4,504	4,673
34	12,195	9,267	8,207	7,701	6,775	5,872	4,605	4,761
35	12,469	9,475	8,391	7,874	6,927	6,004	4,708	4,848
36	12,750	9,688	8,580	8,051	7,083	6,139	4,814	4,936
37	13,038	9,907	8,774	8,233	7,243	6,277	4,923	5,023
38	13,334	10,132	8,973	8,420	7,408	6,420	5,035	5,110
39	13,637	10,362	9,177	8,611	7,576	6,566	5,149	5,196
40	13,949	10,599	9,387	8,808	7,749	6,716	5,267	5,281
41	14,269	10,842	9,602	9,010	7,927	6,870	5,388	5,365
42	14,598	11,092	9,823	9,218	8,110	7,028	5,512	5,448
43	14,936	11,349	10,051	9,431	8,298	7,191	5,639	5,529
44	15,284	11,613	10,285	9,651	8,491	7,359	5,771	5,609
45	15,642	11,886	10,527	9,878	8,690	7,531	5,906	5,686
46	16,012	12,167	10,775	10,111	8,895	7,709	6,046	5,761
47	16,393	12,456	11,032	10,352	9,107	7,893	6,190	5,834
48	16,787	12,756	11,297	10,600	9,326	8,082	6,338	5,903
49	17,194	13,065	11,571	10,857	9,552	8,278	6,492	5,969
50	17,615	13,385	11,854	11,123	9,786	8,481	6,651	6,031
51	18,052	13,717	12,148	11,399	10,029	8,691	6,816	6,089
52	18,505	14,061	12,453	11,685	10,280	8,909	6,987	6,141
53	18,975	14,418	12,770	11,982	10,542	9,136	7,165	6,189
54	19,465	14,791	13,099	12,291	10,814	9,372	7,350	6,231
55	-	15,179	13,443	12,614	11,098	9,618	7,543	6,266
56	-	15,584	13,802	12,951	11,394	9,875	7,744	6,294
57	-	16,009	14,178	13,304	11,704	10,143	7,955	6,314
58	-	16,454	14,572	13,674	12,030	10,426	8,176	6,325
59	-	16,922	14,987	14,063	12,372	10,722	8,409	6,327
60	-	-	15,424	14,473	12,733	11,035	8,654	6,319
61	-	-	15,886	14,906	13,115	11,366	8,913	6,299
62	-	-	-	15,366	13,519	11,716	9,188	6,268
63	-	-	-	-	13,949	12,089	9,480	6,224
64	-	-	-	-	14,407	12,486	9,792	6,166
65	-	-	-	-	-	12,911	10,126	6,094
66	-	-	-	-	-	13,369	10,484	6,007
67	-	-	-	-	-	-	10,871	5,904
68	-	-	-	-	-	-	11,290	5,784
69	-	-	-	-	-	-	11,745	5,648

Tariffer enligt Tryggandelagens grunder (FFS 2000:19)

Kvinnor ej aktuell pension

Räntefot 3,00%

Avkastningsskatt 15%

Ålder i år	Ännu ej aktuell ålders-/familjepension							Ej aktuell familje- pension
	Pensionsålder							
	55 år	60 år	62 år	63 år	65 år *)	67 år **)	70 år	
25	11,512	9,054	8,156	7,724	6,930	6,147	5,030	2,278
26	11,766	9,254	8,336	7,895	7,083	6,282	5,141	2,236
27	12,025	9,458	8,520	8,069	7,239	6,421	5,254	2,374
28	12,291	9,667	8,708	8,247	7,399	6,563	5,370	2,422
29	12,562	9,880	8,900	8,429	7,562	6,708	5,489	2,470
30	12,840	10,099	9,097	8,615	7,729	6,856	5,610	2,519
31	13,124	10,322	9,298	8,806	7,901	7,008	5,734	2,569
32	13,415	10,551	9,504	9,001	8,076	7,163	5,861	2,618
33	13,712	10,785	9,715	9,201	8,255	7,322	5,991	2,668
34	14,017	11,024	9,930	9,405	8,438	7,484	6,124	2,718
35	14,329	11,269	10,151	9,614	8,626	7,651	6,260	2,767
36	14,648	11,520	10,377	9,828	8,818	7,821	6,400	2,817
37	14,974	11,777	10,609	10,047	9,014	7,995	6,543	2,866
38	15,309	12,041	10,846	10,272	9,216	8,174	6,689	2,915
39	15,652	12,310	11,089	10,502	9,422	8,357	6,839	2,963
40	16,003	12,587	11,338	10,738	9,634	8,545	6,992	3,011
41	16,364	12,870	11,593	10,980	9,851	8,737	7,150	3,059
42	16,733	13,160	11,854	11,227	10,073	8,934	7,311	3,105
43	17,112	13,458	12,123	11,482	10,301	9,137	7,477	3,151
44	17,501	13,764	12,398	11,742	10,535	9,344	7,646	3,195
45	17,900	14,078	12,681	12,010	10,775	9,557	7,821	3,238
46	18,310	14,400	12,972	12,285	11,022	9,776	8,000	3,280
47	18,731	14,732	13,270	12,568	11,276	10,001	8,184	3,320
48	19,164	15,073	13,577	12,859	11,536	10,233	8,373	3,358
49	19,610	15,423	13,893	13,158	11,805	10,471	8,568	3,395
50	20,169	15,784	14,218	13,466	12,081	10,716	8,769	3,428
51	20,542	16,156	14,553	13,783	12,366	10,968	8,975	3,459
52	21,030	16,540	14,899	14,111	12,660	11,229	9,188	3,488
53	21,534	16,936	15,256	14,449	12,963	11,498	9,409	3,513
54	22,054	17,345	15,624	14,798	13,276	11,776	9,636	3,534
55	-	17,769	16,006	15,159	13,600	12,063	9,871	3,551
56	-	18,208	16,401	15,533	13,936	12,361	10,115	3,565
57	-	18,662	16,811	15,921	14,284	12,670	10,368	3,573
58	-	19,135	17,236	16,324	14,646	12,990	10,630	3,576
59	-	19,627	17,679	16,744	15,022	13,324	10,903	3,574
60	-	-	18,141	17,181	15,414	13,672	11,188	3,566
61	-	-	18,622	17,637	15,823	14,035	11,485	3,551
62	-	-	-	18,114	16,252	14,415	11,796	3,529
63	-	-	-	-	16,700	14,813	12,121	3,500
64	-	-	-	-	17,172	15,231	12,464	3,462
65	-	-	-	-	-	15,672	12,824	3,417
66	-	-	-	-	-	16,137	13,205	3,363
67	-	-	-	-	-	-	13,608	3,299
68	-	-	-	-	-	-	14,037	3,227
69	-	-	-	-	-	-	14,493	3,145

11.10 Personalstiftelse

Civilrättslig lagstiftning

I 1 kap. 1 § andra stycket stiftelselagen (1994:1220), SL, som trädde i kraft 1996-01-01, sägs att för personalstiftelser gäller endast lag (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. (TrL). Denna lag trädde i kraft den 1 mars 1968 och ersatte lagen den 18 juni 1937 (nr 521) om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser. Lagstiftningen innehöll ett flertal övergångsbestämmelser som fortfarande i vissa stycken alltjämt är gällande bl.a. för äldre pensions- och personalstiftelser.

Den nya stiftelselagen innebär således ingen förändring mot vad hittills gällt för pensions- och personalstiftelser vid 1995 och tidigare års taxeringar. Genom stiftelselagen upphävs dock tillsynslagen från 1996-01-01 enligt 2 § i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen.

Företagsanknuten stiftelse

Begreppet företagsanknuten stiftelse är ett samlingsbegrepp för pensions- och personalstiftelser. Regler för dessa finns i TrL. Vinstandelsstiftelser och familjestiftelser omfattas inte av begreppet företagsanknuten stiftelse i TrL:s mening.

En personalstiftelse är enligt TrL *en av arbetsgivaren* bildad stiftelse (27 § TrL, jfr RÅ 1984 1:72:I), vars ändamål är att till anställda och efterlevande främja annan välfärd än pension, lön eller annan förmån (exempelvis bostadsförmån) som arbetsgivaren enligt anställningsavtal/tjänsteavtal eller i övrigt är skyldig att utge.

Vid bildandet av en stiftelse fordras en rättshandling, vanligen ett styrelsebeslut eller ett på ordinarie bolagsstämma fattat beslut och som innebär en förmögenhetsöverföring av real egendom som bildar en självständig förmögenhet och som ska tjäna ett bestämt ändamål.

Därutöver fordras val av en från stiftaren skild styrelse, vars ledamöter enligt TrL ska väljas till lika antal av arbetsgivare/ förvaltare och de arbetstagare (destinatärer) som omfattas av stiftelsens ändamål. Stiftelseförordnandet är i princip oåterkalleligt.

Realstiftelse

I och med TrL:s tillkomst måste en personalstiftelse vara en realstiftelse (28 § TrL). Avsättning måste ske genom att kontanter, värdepapper (aktier, obligationer, m.m.), fastighet eller jämförbara tillgångar överlämnas till stiftelsen (prop. 1967:83).

Försäljning av fastighet till stiftelsen kan göras av det företag som bildat stiftelsen, under förutsättning att köpet utgör ett led i stiftelsens fullföljande av ändamålet och att köpet sker till marknadsmässigt pris (RÅ 1963 ju not 34).

Återlån

En personalstiftelsen får inte ha fordran mot arbetsgivaren. Till skillnad från vad som gäller för pensionsstiftelser kan återlån av stiftelsen inte ske (Jfr RÅ 1986 not 904), inte ens mot ställd säkerhet. Förekommer ett sådant avtal om fordran, är det ogiltigt. Före TrL:s tillkomst var dock återlån från en personalstiftelse tillåtet. Beträffande äldre personalstiftelser och fordran som uppkommit före TrL:s tillkomst, se p. 6 av övergångsbestämmelserna till TrL.

I övrigt blir låneförbudsreglerna i 11 § TrL (jfr 10 kap. 3 § och 11 kap. 45 § IL samt 12 kap. 7 § och 19 kap. 1 § ABL) tillämpliga och avser då främst fysiska personer enligt närståendebegreppet i 2 kap. 22 § IL samt juridiska personer i vilka de fysiska personerna har bestämmande inflytande. Beslut avseende låneförbud enligt 11 § tredje stycket TrL sker hos skattemyndigheten enligt 33 § TrL och enligt bestämmelserna i IL och ABL. Ett sådant beslut kan överklagas till kammarrätten.

Tillsyn

I 3 och 8 §§ lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser (tillsynslagen) sägs att anmälningsplikt alltid föreligger för pensions- och personalstiftelser och att sådana stiftelser inte undantas från tillsyn. Stiftelsens styrelse ska göra en anmälan till Länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten om tillsyn inom sex månader från det att styrelsen mottagit sitt uppdrag. Tillsynen är obligatorisk.

Tillsynsmyndighet är länsstyrelsen i det län där arbetsgivaren har sin hemvist (31 § TrL). Om stiftelsen är gemensam för flera arbetsgivare står stiftelsen i regel under tillsyn av den länsstyrelse i det län där den arbetsgivare som bildat stiftelsen har sin hemvist. Det ankommer således på tillsynsmyndigheten att kontrollera att stiftelsens medel används på rätt sätt och att stadgarna är rätt utformade.

En registrerings- och tillsynsavgift utgår för personalstiftelser.

Konkurs och likvidation

Vid en arbetsgivares konkurs ska stiftelsen likvideras. Enligt 4 kap. 9 § Konkurslagen (1987:672) kan återvinning ske av medel som överlämnats till stiftelsen.

Vid en konkurs saknas möjlighet att genom permutation omvandla en personalstiftelse till en allmännyttig stiftelse (30 § TrL), eftersom medlen ska användas för att främja välfärden till destinatärernas fromma.

Bokföringsskyldighet

Pensions- och personalstiftelser är enligt 2 kap. 3 § BFL bokföringsskyldiga. Bokföringsskyldigheten ska fullgöras enligt BFL. En stiftelse ska enligt BFL upprätta årsredovisning, som ska bestå av den resultaträkning och den balansräkning som har tagits in i årsbokslutet samt av en förvaltningsberättelse med uppgift om hur stiftelsens ändamål har främjats under räkenskapsåret.

I 4 kap. 1 § Nya LSK som innefattar den som är skyldig att lämna självdeklaration m.m., dvs. även en personalstiftelse, sägs: ”är också skyldig att i skälig omfattning genom räkenskaper, anteckningar eller på annat lämpligt sätt sörja för att underlag finns för att fullgöra deklarations- eller uppgiftsskyldigheten och för kontroll av den.”

Skatterättslig lagstiftning

En personalstiftelse utgör i regel en sådan juridisk person som omtalas i 6 kap. 3 § IL, vilket innebär att den är obegränsat skattskyldig (se vidare nedan under *Stiftelsens inkomstbeskattning*).

Avsättning till personalstiftelse i företaget

I regel föreligger avdragsrätt för olika personalaktiviteter under begreppen personalvård och personalens välfärd oavsett om aktiviteterna drivs i företagets egen regi eller om bidrag härför lämnas till en personalstiftelse eller personalförening.

Avsättning utgör en onerös förmögenhetsdisposition (vinstdisposition) från företaget och saknar en benefik karaktär (SOU 1937:13).

Avdragsrätten för bidrag till personalstiftelse är reglerad i 16 kap. 14 § IL. En förutsättning för avdragsrätt är, att en till arbetsgivare tillhörig personalstiftelse är att anse som en personalstiftelse enligt TrL. För övriga personalstiftelser föreligger således inte någon avdragsrätt. Däremot kan avdrag under vissa förutsättningar ske till en av personalen bildad personalförening.

Enligt 16 kap. 14 § IL får arbetsgivare avdrag för medel som förs över till en personalstiftelse enligt TrL. I RÅ 1995 ref 37 medgavs avdrag för avsättning till en personalstiftelse, som inte ansågs uppfylla kraven enligt 27 § TrL avseende främjande av personalens välfärd. Trots detta ansåg RR att arbetsgivaren var berättigad till avdrag för avsättning till personalstiftelse enligt TrL. Skälet härtill var att stiftelsen var bildad i enlighet med TrL, med stadgar som fastställts av Länsstyrelsen. Stiftelsen stod också under Länsstyrelsens tillsyn.

Begränsningsregeln avseende fåmansföretag har slopats.

Det finns inte någon begränsning av engångsavsättningar till personalstiftelse för inköp av fastighet, mark, byggnad, markanläggningar, byggnads- eller markinventarier och andra inventarier. Detta får den effekten att en tillgång som i företaget endast skulle ha medfört årliga värdeminskningsskattskrivningar av direkt (SOU 1948:22 sid. 176). I gengäld kan sägas, att arbetsgivaren (företaget) förlorar äganderätten till fastigheten. Avsättning till personalstiftelse kan även ske i fråga om reelltillgångar.

Avdragsrätten för företaget påverkas inte av den anställdes eller dennes efterlevandes skattskyldighet för förmånerna från stiftelsen eller av tolkningen av begreppet välfärd.

Följande krav uppställs för att en avsättning ska vara avdragsgill enligt IL

- Personalstiftelsen är bildad i enlighet med TrL vad avser ändamål, styrelse, tillsyn m.m. (RÅ 1965 ju not 36).

Vid denna tillsynsmyndighetens prövning ska en helhetsbedömning ske av samtliga kriterier, varvid stiftelsens stadgar noggrant bör genomgås.

- Avsatta medel överlämnas till stiftelsen senast deklarations- eller anståndsdagen.

Ändamål

Personalstiftelse ska enligt 27 § TrL vara grundad av arbetsgivaren och ha till ändamål att främja arbetstagares eller dennes efterlevandes välfärd, vilket inbegriper även nytta och trevnad för personalen (RÅ 1983 1:9). Enligt förarbetena till TrL och KL (prop. 1967:83 och 84) ansågs denna lydelse ersätta det i tidigare lagtext (KL) intagna villkoret för avdragsrätt, nämligen att stiftelsens ändamål för de avsatta medlen var av sådan beskaffenhet att arbetsgivaren skulle ha varit berättigad till avdrag om han själv bestritt kostnaden (RÅ 1958 not 1381). Ändringen var redaktionell och avsåg inte någon ändring i sak.

Om t.ex. avsatta medel huvudsakligen ska komma företagsledaren eller honom närstående till godo föreligger inte en stiftelse i TrL:s mening (R 75 1:18, RÅ 1984 1:72 fall 2, RÅ 1987 not 188).

Ändamålet med stiftelsen får inte vara att bereda förmåner åt allmänheten. Om stiftelsen t.ex. innehar en fritidsanläggning måste anläggningen huvudsakligen komma de anställda till del (SOU 1965:41 sid. 232, RÅ 1968 ref 46, RÅ 75 1:18, RÅ 1987 not 188).

Av prop. 1967:83 framgår att typiska ändamål för en personalstiftelse är att

- anskaffa tomtmark för kommande stiftelseändamål (SOU 1954:19),
- bidrag till simhall (bad- och tvättinrättningar) för personalens fromma (RÅ 1945 not 236),
- anlägga idrottsplats (RÅ 1949 not 575),
- inrätta semesterhem, samlings- och fritidslokaler (fritidsfastigheter,
- daghem, m.m., RÅ 1946 not 135, RÅ 1949 not 925),
- lämna studie- och utbildningsstipendier,

- lämna resestipendier,
- lämna understöd till olika fritidsaktiviteter som t.ex. tennis, bandy, skytte, samt musik.

En personalstiftelse som kan betecknas som en understödsstiftelse kan lämna

- understöd vid sjukdom,
- arbetslöshetsunderstöd,
- hjälp vid olycksfall,
- kontantunderstöd vid anställds inträde i pensionsåldern
- begravningshjälp och
- anskaffning av bostäder.

Förbjudna ändamål

En personalstiftelse får inte lämna sådan förmån som annars utgår på grund av tjänst enligt anställningsavtal. Om en stiftelse utger t.ex. bil-, kost- eller bostadsförmån eller främjar verksamhet med anknytning till arbetsgivarens näringsverksamhet eller om stiftelsen lämnar bidrag till internutbildning eller annan utbildning med anknytning till företagets verksamhetsområde är det inte fråga om personalfrämjande åtgärder eller kostnader i TrL:s mening utan om företagets normala rörelsekostnader.

Eftersom det är tillsynsmyndighetens uppgift att bevaka att personalstiftelserna uppfyller TrL:s krav kan kontakt tas med Länsstyrelsen för utredning av stiftelsernas verksamhet och status.

En personalstiftelse får inte inneha aktier i det bolag som bildat stiftelsen eller aktier i bolag i samma koncern utan tillsynsmyndighetens godkännande.

Därutöver ingår inte heller följande verksamhet i begreppet välfärd:

- utlåning av pengar till personal,
- bidrag till ekonomiska eller ideella föreningar (RÅ 1962 ref 17).
- bidrag till vila och miljöombyte för fåtal anställda (RÅ 1966 Ju not 47),
- tillhandahållande bostäder av för anställda (jfr p. 7 övergångsbestämmelserna TrL),
- jaktarrende (RÅ 1969 ju not 55) och
- anläggandet av kyrka (RÅ 1975 1:18).

Välfärdsriteriet prövas av Länsstyrelsen. Skattemyndigheterna bör vid behov ta kontakt med tillsynsmyndigheten för en prövning av detta villkor.

Underlåtenhet att använda medel

Har en stiftelse under längre tid inte använt sina medel för att främja ändamålet torde en sådan stiftelse inte vara personalstif-

telse i TrL:s mening. Begreppet ”längre tid” finns inte definierat varken i lagtext eller förarbeten och inte heller i rättspraxis.

Avdragsrätt bör inte föreligga för ytterligare avsättningar till en sådan stiftelse (RÅ 1967 not 941), varför kontakt bör tas med tillsynsmyndigheten för en bedömning av stiftelsens status.

Gemensam stiftelse

TrL uppställer inte något hinder mot att en stiftelse är gemensam för två eller flera arbetsgivare inom samma koncern (RÅ 1978 1:51, SRN 1986-10-28). Dock torde varje i koncernen ingående bolag vara tvunget avsätta lika mycket per anställd, för att stiftelsen ska kunna vara gemensam (jfr RÅ 1987 not 188). Dessutom ska en separat redovisning ske för varje bolag avseende avsättningar och destinatärer.

Även två helt skilda arbetsgivare kan ha en gemensam personalstiftelse, samförvaltning, under samma förutsättningar som ovan nämnts avseende koncernbolag.

Viss grupp anställda

Arbetsgivaren kan i stiftelseurkund förordna att stiftelsen ska omfatta endast viss grupp av anställda eller efterlevande (27 § TrL, jfr RÅ 1981 1:68). De som omfattas av stiftelsens ändamål utgör stiftelsens destinatärer.

Gottgörelse ur personalstiftelse

Alla medel som lämnar en personalstiftelse är i princip skattepliktiga, oavsett om de går som gottgörelse till arbetsgivaren eller direkt till den anställde som förmån.

En arbetsgivare får gottgöra sig för utgifter som faller inom ramen för stiftelsens ändamål (29 § TrL). Sådan gottgörelse är skattepliktig intäkt enligt 15 kap. 5 § IL.

Gottgörelse är inte skattepliktig intäkt till den del den utgår ur medel som avsatts till stiftelsen utan att arbetsgivaren fått avdrag för denna avsättning (KR i Jönköping 1992-04-08, målnr 4562-1989). Finns sådana beskattade medel i stiftelsen anses gottgörelse i första hand ske från dessa medel (15 kap. 5 § IL).

Har en personalstiftelse medel kvar sedan arbetsgivaren gottgjort sig äger stiftelsen själv förfoga över dessa medel genom utbetalning inom stiftelseändamålet.

Hela förmögenheten och inte endast avkastningen på förmögenheten står till förfogande för gottgörelse och ska användas för sitt ändamål. Avsikten är att en personalstiftelse inte ska kunna användas för att t.ex. bygga upp ett mera långsiktigt aktieinnehav. Undantag bör emellertid göras för de fall stiftelsen äger fast egendom som används för arbetstagarens välfärd, t.ex. ett semesterhem.

Den del av stiftelsens förmögenhet som är placerad i sådan egendom får inte mot stiftelsens vilja nyttjas för gottgörelse. Stiftel-

sen får också behålla tillräckliga medel för underhåll och skötsel av sådan egendom under de närmaste åren (29 § TrL).

Arbetsgivares gottgörelse får avse utgifter under det aktuella eller det närmast föregående räkenskapsåret (30 § jämfört med 15 § TrL).

Likvidation

Bestämmelserna om likvidation för en personalstiftelse är desamma som för en pensionsstiftelse (19 - 22 §§ TrL). Förhållandena vid en likvidation av personalstiftelse skiljer sig dock från en likvidation av en pensionsstiftelse genom att destinatärerna inte har någon utfästelse från arbetsgivaren och inte är fordringsägare i förhållande till arbetsgivaren.

En personalstiftelse ska träda i likvidation om följande inträffar

- stiftelsens medel under avsevärd tid varit helt otillräckliga för sitt ändamål,
- stiftelsens medel inte längre kan anses behövliga för sitt ändamål,
- arbetsgivaren blivit försatt i konkurs och
- arbetsgivaren upphör med sin näringsverksamhet och stiftelsen inte blivit överförd till annan arbetsgivare

Efter en realisation av stiftelsens tillgångar och efter en reglering av egna skulder ska stiftelsens medel användas för att främja destinatärernas välfärd (30 § TrL). Begreppet välfärd har här en mer vidsträckt betydelse än i 27 § TrL.

Med välfärd avses här även lön, pension m.m. I praktiken fördelas medlen vanligen mellan destinatärerna. Observera att det inte finns några hinder för att tilldela en kvarvarande destinatär medlen, oavsett om denne är huvudaktieägare eller ej.

Stiftelsens styrelse ska upprätta ett förslag till fördelning av stiftelsens medel mellan den aktuella destinatärskretsen. Sedan bör stiftelsens styrelse ta kontakt med tillsynsmyndigheten för yttrande över fördelningslistan m.m.

De förmåner en destinatär erhåller vid en likvidation utgör normalt en skattepliktig inkomst av tjänst.

Stiftelsens inkomstbeskattning

En personalstiftelse enligt TrL är obegränsat skattskyldig enligt 6 kap. IL. Av 7 kap. IL framgår att stiftelser i vissa fall är begränsat skattskyldiga.

En s.k. understödsstiftelse är enligt 7 kap. 16 § IL skattskyldig endast för inkomst av näringsverksamhet som hänför sig till innehav av fastighet. En stiftelse med ett kvalificerat allmännyttigt ändamål är enligt 7 kap. 3 § IL är skattskyldig endast för näringsverksamhet som hänför sig till fastighet och rörelse.

Den allmänna verksamheten i en personalstiftelse bedrivs i regel inte med något vinstsyfte, varför en särskild bedömning får ske utifrån den äldre förvärvskälleindelningen av vad som kan anses utgöra skattepliktig inkomst för en personalstiftelse (prop. 1990/91:110 s. 578-580). Vid denna bedömning gäller tidigare praxis (RÅ 1972 Fi not 1064, 1174). Inkomst av rörelse och fastighet samt kapital- och realisationsvinster ska beskattas och redovisas i näringsverksamheten (allmän självdeklaration blankett 3).

Äger stiftelsen en fastighet utgör denna i stiftelsens hand en näringsfastighet enligt 2 kap. 14 § IL. Samtliga intäkter och kostnader hänförliga till fastigheten inklusive kostnadstäckningsbidrag från stiftarföretaget ska redovisas i verksamheten. Kostnadstäckningsbidraget får anses utgöra en ersättning från arbetsgivaren för de anställdas nyttjande av stiftelsens fastighet/er och ska redovisas i verksamheten (LR i Älvsborgs län, dom 1992-09-24, målnr. S 1571-91 och LR i Älvsborgs län, dom 1999-05-27, målnr. 821-97).

Genom att reglerna om näringsverksamhet ska tillämpas för alla juridiska personer inklusive stiftelser m.fl. uppkommer även frågorna om uttagsbeskattning för stiftelsen vid uthyrning av lägenhet eller fastighet till lägre pris än marknadsvärde, åt stiftelsens destinatarer (KR i Jönköping, dom 1995-03-21, målnr. 59-1993, KR i Gbg dom 1996-01-09, målnr. 8562-63-1994).

Observera reglerna i 7 kap. 21 § IL avseende fastighet med specialbyggnad och vissa andra fastigheter. Ägare av de i lagrummet aktuella fastigheterna kan frikallas från skattskyldighet för fastighetsinkomst, i den mån ägarens inkomst härrör från sådan egen användning (RÅ 1991 ref 36) som gör att byggnaden vid fastighetstaxeringen ska indelas i specialbyggnad m.m. (Jfr KR i Göteborg, dom 1994-07-04, målnr. 4668-1993).

Exempel på blandad verksamhet

En personalstiftelse driver en bad-, sport- och idrottsanläggning på sin fastighet med specialbyggnader, som består av mark och en byggnad i tre plan och som till helt eller till huvudsaklig del används av stiftarföretagets personal. I plan tre bedriver stiftelsen även konferensverksamhet som riktar sig mot utomstående företag.

Enligt 7 kap. 21 § IL är inkomsten från vissa specialbyggnader skattefri. Exempelvis är inkomst från bad-, sport- och idrottsanläggning skattefri. Detta innebär att inkomsten av fastigheten kommer att bestå av en skattepliktig och

en skattefri del. Inkomsten ska därför vid blandad användning proportioneras.

Förvaltningskostnader

Regeringsrätten har RÅ 2001 not 82, prövat frågan om den nya förvärvskälleindelningen genom 1990 års skattereform innebär direkta eller indirekta förändringar för stiftelsers beskattning bl.a. med avseende på kostnader för intäkternas förvärvande i form av direkta och indirekta förvaltningskostnader. Före skattereformen förelåg avdragsrätt endast för "rena" förvaltningskostnader, dvs. kostnader för intäkternas förvärvande. Resterande förvaltningskostnader avseende den ordinarie förvaltningen av en stiftelse medförde inte avdragsrätt vid inkomsttaxeringen. RR uttalade i domen: "Genom skattereformen förändrades indelningen av inkomstslag och förvärvskällor. För juridiska personer utom dödsbon innebar förändringen att alla inkomster skulle beräknas gemensamt och hänföras till en och samma förvärvskälla i inkomstslaget näringsverksamhet, 1 § 3 mom. och 2 § 1 mom. SIL. Härav följer att den skattepliktiga inkomsten av näringsverksamhet efter reformen beräknas enligt reglerna i 20 och 22-24 §§ KL. Dessa bestämmelser innehåller inte någon särskild reglering rörande avdrag för kostnader i samband med kapitalförvaltning. Avdragsrätten får därför bestämmas utifrån de allmänna reglerna i 20 § första stycket och 23 § KL om avdrag för "kostnader för intäkternas förvärvande och bibehållande" respektive avdrag för "kostnader i verksamheten".

Regeringsrätten uttalade vidare, att avdrag bör medges inte bara för kapitalförvaltningskostnader utan även för andra förvaltnings- och administrationskostnader, "under förutsättning att de är att hänföra till omkostnader för kapitalintäkternas förvärvande och bibehållande och således inte till t.ex. omkostnader för fullföljandet av stiftelseändamålet."

Således ska kostnader för stiftelsens förvaltnings- och administrationskostnader, såsom bokföring, revision, upprättande av årsredovisningshandlingar, arvode till styrelsens ledamöter m.m., fördelas mellan den del som är hänförlig till intäkternas förvärvande och bibehållande och den del som är hänförlig till fullföljandet av stiftelseändamålet.

Stiftelsens förmögenhetsbeskattning

En stiftelse som är oinskränkt skattskyldig till inkomstskatt är också oinskränkt skattskyldig till förmögenhetsskatt (6 § punkt 4 och tredje stycket SFL). Undantag gäller dock förmögenhet nedlagd i rörelse, som skattefri även för stiftelser (3 och 4 §§ SFL). Utgör stiftelsen en personalstiftelse enligt 7 kap. 16 § IL är stiftelsen befriad från förmögenhetsskatt enligt 6 § punkt 4 och tredje stycket SFL.

Förmånstagares beskattning	<p>Förmåner som utges till arbetstagare från personalstiftelse anknuten till visst företag, oavsett slag av personalstiftelse, anses som ett utflöde ur tjänsten hos företaget och utgör skattepliktig inkomst av tjänst hos arbetstagaren (SOU 1937:13, RÅ 1978 Aa 143, 1987 ref 81).</p> <p>Ett undantag härifrån utgör sådana personalvårdsförmåner som anges i 11 kap. 12 § IL. Förmåner från stiftelsen av sådant slag att dessa inryms i 8 och 11 kapitlen IL, kan medföra att någon beskattning av destinatären inte ska ske.</p> <p>Förmånstagaren ska betala preliminärskatt enligt 3 kap. 3 § UBL för erhållna förmåner.</p>
Arbetsgivaravgift/särskild löneskatt	<p>En personalstiftelse är skyldig att betala arbetsgivaravgifter/ särskild löneskatt på alla förmåner utom de som enligt KL normalt är skattefria (11 kap. 12 § IL).</p>
Kontrolluppgift/preliminärskatt	<p>Personalstiftelsen ska redovisa värdet av utgivna förmåner till destinatärerna på kontrolluppgift (3 kap. 4 § Nya LSK) och därvid redovisa innehållen preliminärskatt (39 § UBL).</p>
Stiftelsens egen skattsedel	<p>En personalstiftelse ska om den driver näringsverksamhet inneha en F-Skattsedel. I annat fall kan stiftelsen tilldelas SA-skattsedel.</p>
Särskild löneskatt på pensionskostnader	<p>I de fall stiftelsen har pensionskostnader för egen anställd personal ska stiftelsen betala SLP.</p>
Avkastningsskatt	<p>I de fall stiftelsen har konto Avsatt till pensioner i sina räkenskaper ska stiftelsen betala avkastningsskatt oavsett skattskyldighet till statlig inkomstskatt.</p>
Fastighetsskatt/Fastighetstaxering	<p>För en fastighet, som enligt 1 § lag om statlig fastighetsskatt inte åsatts taxeringsvärde, ska inte utgå någon fastighetsskatt. Enligt fastighetstaxeringslagens bestämmelser är en fastighet som ägs av och utnyttjas för en allmännyttig stiftelses ändamål (3 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen) skattefri, d.v.s. den ska inte åsättas något taxeringsvärde.</p> <p>Används fastigheten för annat ändamål, ska den åsättas taxeringsvärde och följer vanliga regler vid fastighetstaxeringen.</p>
Mervärdesskatt	<p>Allmänna momsregler tillämpas för personalstiftelser.</p> <p>Ett företag som avsatt medel till en personalstiftelse, ska medges avdrag i sin momsredovisning för ingående skatt på personalstiftelsens förvärv om fakturorna utställts på företaget (RÅ 1978 1:51). Har fakturorna däremot utställts i personalstiftelsens namn är momsen inte avdragsgill för företaget (RSV/FB Im 1986 :7).</p>

354 *Arbetsgivares pensionskostnader och personalstiftelser*

**Upplyningsplikt i
deklarationen**

Av 2 kap. 23 § 2 st. Nya LSK framgår, att arbetsgivare som har gjort avsättning till personalstiftelse enligt 16 kap. 14 § IL ska lämna uppgifter om stiftelsens namn och organisationsnummer.